

Att integreras i en främmande stad

Flyktingarnas möjligheter och barriärer i en kommun

EMMA STENELUND

SOCIOLOGI C/D

Luleå tekniska universitet

Institutionen för Arbetsvetenskap • Avdelningen för Industriell produktionsmiljö

Att integreras i en främmande stad

Flyktingarnas möjligheter & barriärer i en kommun

Emma Stenelund

Luleå tekniska universitet
Institutionen för industriell produktionsmiljö
Avdelningen för arbetsvetenskap
Sociologi C/D uppsats
Vetenskaplig handledare: Peter Waara

Förord

Uppsatsen är klar efter ett lärorikt och intressant termin av alla intervjuer och bland annat personliga upplevelser av integration som jag har fått ta del av. De första jag vill tacka är alla som har bidragit till uppsatsen och det är först och främst alla informanter som har varit till stor hjälp under min undersökning.

Jag vill även tacka de tolkar som har varit som stöd för de informanter som var i behov av det. Ett stort tack även till myndigheten som tar emot invandrare och flyktingar. Tack speciellt till en person som möjliggjorde flyktingarna som jag intervjuade, utan dig hade jag inte kunnat genomföra uppsatsen.

Tack till min sambo Andreas för ditt stöd, tålamod och uppmuntran som har gett och ger mycket glädje och styrka i tillvaron. Sist men inte minst vill jag tacka min trogna vän Labolina för våra promenader.

Emma Stenelund

Januari 2005

Abstract

This report is about the refugee reception in a municipality of Sweden. The purpose of the investigation is to illustrate the municipality refugee reception which is a part of the integration process of refugees when they come to a municipality with focus on ethnic living segregation, integration and racism. The Questions are: How are the municipality refugee reception for the refugees in one municipality?, How do the refugees react integration in the society?, What do the Swedish people think about the living segregation and integration of refugees?, Is there any living segregation in the municipality according the inhabitants? If there is a living segregation is the racism a reaction on that?. The report is a qualitative method about four refugees and three Swedish people. According to the interviewed refugees the refugee reception is good in the municipality and it seems that the government which receives refugees and immigrants takes care of them which is positive. The reason behind this can be the governments carefully planning and the cooperation with other authorities in the municipality. That a living segregation is not felt among the interviewed refugees in the municipality shows that a great effort is made to the integration of refugees and immigrants to avoid a segregation of new ethnic group. It is difficult to say that living segregation can lead to racism due to the municipality that I have looked into did not experience a living segregation. I am not sure that the reason about the attitudes and values which the Swedish people have been heard are cause to a living segregation in the municipality. That the integration has been good for all refugees are positive and I hope that all refugees will still feel that way in the future. Further more, to try to counteract the segregation, which can be a reason to a poorly integration, are important for all the refugee and Swedish people. That racism unfortunately exist in greater or smaller quantities is a fact, but can counteract if we all help for a living among other with different ethnic backgrounds in the society.

Key Word: Refugees, immigrant, integration, integration process, refugee reception, racism, segregation, ethnic living segregation

Sammanfattning

Syftet med undersökningen är att belysa en aspekt av det kommunala flyktingmottagandet nämligen boendet och hur flyktingen kommer att bo är en viktig del av integrationsprocessen av flyktingar när de kommer till ett nytt land och en kommun. Min uppsats fokuseras på, etnisk boendesegregation, integration samt främlingsfientlighet. Hur ser det kommunala flyktingmottagandet ut för flyktingar i en kommun?, Hur upplever flyktingar deras integration in i samhället?, Vad anser svenskar om boendesegregation och integration av flyktingar?

Uppliver svenskar och flyktingar boendesegregation i kommunen?, Kan boendesegregation vara en bidragande orsak till främlingsfientlighet?. Studien bygger på en kvalitativ metod av fyra flyktingar och tre svenskar inklusive en offentlig person i en kommun i norra Sverige. Enligt de tillfrågade flyktingarna upplevs det kommunala flyktingmottagandet bra i kommunen och det verkar som om myndigheten som tar emot flyktingar och invandrare tar väl hand om dem vilket är positivt. Detta kan ha att göra med dess noga planering och det samarbete som finns med alla instanser som har betydelse för den första tiden i det nya landet. Att boendesegregationen inte upplevs i kommunen av de tillfrågade flyktingarna visar på ett stort arbete som ligger bakom integrationen av flyktingar och invandrare för att undvika en segergering av nyinflyttade. Det är svårt att säga om boendesegregation kan leda till främlingsfientlighet i och med att i den undersökta kommunen inte upplever boendesegregation. De attityder och värderingar som svenskarna hade hört, vet man inte om det beror på att det finns en boendesegregation Att integrationen varit bra för alla flyktingar är positivt och jag hoppas att alla kommer att uppleva samma sak i framtiden. Dessutom att försöka motverka segregationen som kan vara en orsak till en sämre integration är betydelsefull för alla flyktingar och svenskar. Den främlingsfientlighet som tyvärr finns i större eller mindre utsträckning är fortfarande ett faktum men som kan motverkas om vi alla hjälper till för att kunna leva i ett mångkulturellt samhälle.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1 BAKGRUND	1
1:1 INLEDNING	1
1:1:2 SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNINGAR	3
1:1:3 Avgränsning/bortfall	3
1:1:4 Källkritik	4
1:1:5 Disposition	4
2 METOD	5
2:1 URVAL	5
2:1:1 Tillvägagångssätt	6
2:1:2 Etiska överväganden	8
2:1:3 Metoddiskussion	9
3 TEORETISK REFERENSRAM	11
3:1 DEFINITIONER	11
3:2 TEORIER	14
3:2:1 Etablerade och outsiders	14
3:2:3 Stigmat teorin	17
3:2:4 Avvikare	18
3:2:5 The actor kontext modell	19
3:2:6 Referensgrupper	21
4 FLYKTINGARNAS SITUATION	22
4:1 ATT VARA FLYKTING	22
4:1:1 Anpassning - skyddsmur	24
4:1:2 Flyktingmottagning	27
5 RESULTAT	29
5:1 INTEGRATIONENS KONTEXT	29
5:1:2 Integrationsprocessen	29
5:1:3 Boendeplanering	30
5:1:4 Utveckling och framtid	31
5:2 ATT KOMMA TILL ETT ANNAT LAND	32
5:2:1 Integration	32
5:2:2 Segregation?	34
5:2:3 Utanförskap?	34
5:3 SVENSKARNAS SYN AV BOENDESEGREGATION OCH INTEGRATION	35
5:3:1 Integration	35
5:3:2 Segregation?	36
5:3:3 Utanförskap?	37
6 ANALYS	38
6:1 INTEGRATION	38
6:1:2 Segregation?	40
6:1:3 Utanförskap?	41
7 DISKUSSION	42
7:1 VIDARE FORSKNING	44
KÄLLOR	45

1 Bakgrund

Rapporten börjar med en inledning för att introducera läsaren samt delge varför ämnesområdet har undersökts. Efter det presenteras syfte/frågeställningar som ligger till grund för undersökningen. Den avgränsning och bortfall av data som har ägt rum beskrivs därefter samt källkritik av den litteratur som använts.

1:1 Inledning

Sverige är idag ett mångkulturellt land, nästan var femte svensk, ca 1.7 miljoner invånare har utländsk bakgrund. En stor del av invandringen utgörs av anhöriga som återförenas med sina familjer i Sverige (*Integrationsverket, 2001*). Undersökningskommunen har under åren 2000-2002 tagit emot 370 flyktingar varav 259 var kvotflyktingar. Flertalet av flyktingarna kommer från Irak, Afghanistan, Burundi, Burma, Iran och Jugoslavien (*Det svenska kommunförbundet, 2004*).

Ingen kan undgå via media att se hur människor tvingas fly från sitt eget land, att överge sina hem, på jakt efter trygghet och en framtid. De kommer sällan ensamma, men var och en har personliga orsaker till varför de är tvungna att fly från sitt eget land (Angel, 2004). Därför är den första tiden i ett nytt land och i det här fallet en kommun en betydande faktor i integrationsprocessen. Det kommunala flyktingmottagandet är till för att skapa förutsättningar för flyktingens introducering i samhället och arbetslivet (Kadhim,2000).

För individen är boendet en viktig del av den materiella välfärden. Ett segregerat boende (invandrare och svenskar på skilda områden) är inte bra på lång sikt enligt Statens invandrarverk (1997:473) därför att bland annat svenska barn och andra barn med invandrarbakgrund hamnar i olika skolor. Detta leder i sin tur till att förståelsen mellan olika befolkningsgrupper försvåras när man aldrig träffas i vardagen. Att en del invandare känner trygghet i att bo i närheten av andra människor med samma etniska härkomst, bland släkt och vänner, får inte ses som ett tecken på segregation. Orsaken till deras egen vilja att bo nära landsmän är att de lever i en permanent tillfällighet genom en önskan att återvända. Andra faktorer som har betydelse i samband med integrationen är stat, kommun och bostadsföretag som har hand om placeringen av invandrare/flyktingar i de olika bostadsområdena. Dessa arbetar för att undvika bostadssegregation (SIV 1997:498). Boendesegregation är i de tre stora storstadsområdena Stock-

holm, Göteborg och Malmö ett växande problem. Segregationen finns där det förekommer uppdelat bostadsbestånd med avgränsade bostadsområden med olika typer av upplåtelseformer (hyresrätt, bostadsrätt, småhus) (*Integrationsverket, 2001*).

Människors integration till ett samhälle är beroende av tillgången till de sociala nätverk som de lokala samhällsarenorna kan erbjuda. Detta innefattar till exempel arbetsplatser, bostadsområden och föreningsliv där människans sociala nätverk kan stärkas och utvidgas. Ett bostadsområde kan på samma sätt som en arbetsplats vara en arena för kontakter mellan invandrare och infödda svenskar. Nätverkets sammansättning och storlek påverkar i sin tur individens tillgång till information och personliga kontakter som kan vara av avgörande betydelse för tillgången till bland annat bostad, arbetstillfällen och utbildning. Livet i ett bostadsområde och dess grannrelationer utgör en viktig resurs och en plats där de boendes sociala nätverk stärks. Förutsättningarna för dessa kontakter varierar bland annat med den etniska bosättningsstrukturen. Den invandrade befolkningens integration på bostadsmarknaden kan beskrivas som dess boendemönster i relation till majoritetsbefolkningens bosättningsmönster (Sandberg ,1998).

Anledningen till valet av ämnesområde var ett ökat intresse av integration av flyktingar samt i vilken utsträckning som boendesegregation upplevs i den norra regionen av Sverige.

1:1:2 Syfte och frågeställningar

Syftet med undersökningen är att belysa en aspekt av det kommunala flyktingmottagandet nämligen boendet och hur flyktingen kommer att bo är en viktig del av integrationsprocessen när de kommer till ett nytt land och en kommun. En hypotes växte även fram : ”Om denna boendesegregation finns kan detta vara en bidragande orsak till främlingsfientlighet i samhället?”. Min uppsats fokuseras på, etnisk boendesegregation, integration samt främlingsfientlighet.

Nedanstående frågeställningar är grunden för undersökningen

- Hur ser det kommunala flyktingmottagandet ut för flyktingar i en kommun?
- Hur upplever flyktingar deras integration in i samhället?
- Vad anser svenskar om boendesegregation och integration av flyktingar?
- Upplever svenskar och flyktingar boendesegregation i kommunen?
- Kan boendesegregation vara en bidragande orsak till främlingsfientlighet?

1:1:3 Avgränsning/bortfall

En avgränsning är att fokusera vad som är relevant i studien för att få de svar man önskas tillgå (Miles, Huberman, 1994). Jag har begränsat undersökningens empiriska del till att omfatta en kommun i norra Sverige. Medvetenheten finns även att ämnesområdet har en betydande politisk förklaring men med hänsyn till det syfte och frågeställningar som finns till förfogande kommer inte ingående politik att behandlas i studien. Urvalet är begränsats till flyktingar som fått uppehållstillstånd och kommit till Sverige under perioden 1994-2003 och som har fått tillstånd att stanna i Sverige (Angel, 2004). Avgränsningen är flyktingar men det finns en informant som kommit till kommunen av politiska skäl. Fokus ligger på det kommunala flyktingmottagandet som är en del av integrationsprocessen. Tidsspannet som täcks motiveras av att myndigheten som tar emot flyktingar/invandrare har en introduktionsplan för två år av nyanlända flyktingar som löper under två år.

Att området etnisk boendesegregation är viktig att uppmärksamma lyfts bland annat upp av (SIV 1997:473) som ansåg att segregationen bidrog. Segregationen ansågs i sin tur bidra till att befästa en social utslagning på etnisk grund, vilket i sin tur förklarade delar av ökningen av främlingsfientlighet som kunde skönjas under 90 talet.

Integrationsprocessen är en mångsidig process som kan beskrivas i flera dimensioner: arbete, bostad, utbildning samt språkfärdigheter. Den innefattar även tillhörighet, delaktighet, identitet, kommunikation och socialisationsprocessen. Det finns ett starkt samband mellan de olika dimensionerna vilka tillsammans bildar en komplex struktur som måste behandlas i sin helhet (Hassan, 2000). Av det skälet har jag tänkt att belysa olika områden dock med fokusering på och hänvisning till uppsatsens syfte och frågeställningar.

1:1:4 Källkritik

Jag har strävat efter att använda mig av primärkällor av respektive författare för att undvika missvisade tolkningar som kan förekomma. Jag har även använt mig av uppslagsverk som är sekundärkällor men som har kontrollerats ett flertal gånger eftersom det även kan förekomma felaktiga uppgifter (Ejvegård, 1996). Förutom uppslagsböckerna har jag tagit del av några doktorsavhandlingar som enligt Ejvegård (1996) redan är granskade och kan därför sägas vara trovärdiga. Dock har jag beaktat att även doktorsavhandlingar kan vara missvisade.

Som teoretisk utgångspunkt har jag i stor utsträckning utgått ifrån ”*stigma*” av Erving Goffman (1973). Utöver tryckta källor har jag varit inne på offentliga myndigheter på Internet samt forskningsetiska principer som finns tillgängliga.

I fråga om metod har jag utgått ifrån fyra verk. . Boken ”*Vetenskap och moral*” av Birgitta Forsman (2002), beskriver de etiska överväganden som ligger till grund för en forskningsprocess. ”*Qualitative data Analysis*” av Miles and Huberman (1994) har fungerat som en övergripande praktisk handbok i hur man kan gå tillväga vid en kvalitativ studie. ”*Den kvalitativa forskningsintervjun*” av Kvale (1997) är orienterad mot datainsamling och har gett goda uppslag för mitt arbete. Boken ”*Vetenskaplig metod*” av Rolf Ejvegård (1996) är en övergripande metodbok som kan ses som en handledning i samband med vetenskapliga uppsatser. Ur dessa metodböcker har jag för var och en av källorna tagit hänsyn till vad som är relevant för min studie och beaktat de för/nackdelar som respektive metod kan tillföra.

1:1:5 Disposition

Kapitel två behandlar materialet och metoddelen. I kapitel tre presenteras det begreppsmässiga ramverket och teorierna som är relevanta för undersökningen. I kapitel fyra beskrivs den empiriska analysen som följs av kapitel fem där resultatavsnittet presenteras. Kapitel sex beskriver analysen av materialet därefter presenteras diskussionsavsnittet under kapitel sju.

2 Metod

Följande del kommer att beskriva, urvalet, tillvägagångssätt, etiska överväganden samt metoddiskussion.

2:1 Urval

Skillnaden mellan kvalitativ och kvantitativ metod är att i samband med en kvalitativ studie arbetar man med små urval av personer, man undersöker dem i en kontext och på djupet medan man vid kvantitativa undersökningar har ett större urval för att se olika mönster generellt (Kvale, 1997). I mitt val av metod samt rörande urvalsförfarande har jag tagit hänsyn till att några av informanterna inte har svenska som modersmål och att de har ett annat etniskt ursprung än majoritetsbefolkningen.

En av urvalsmetoderna som jag har använt mig av är ett strategiskt urvalsförfarande. Nackdelen kan dock vara att man väljer sina egna personer och vet att man får utförliga svar. Tre av informanterna är valda ur mitt sociala nätverk för att jag anser att det var det mest relevanta för att få utförlig information om ämnet. Detta för att en del frågor behandlar områden som kan upplevas som känsliga, till exempel om främlingsfientlighet, synpunkter om boendesegregation, där jag kanske inte skulle få utförliga svar om jag hade valt okända personer. Trots detta kan man inte garantera att alla svar är tillförlitliga. Den andra metoden är den så kallade Typical case där man väljer typiska individer för att få fram ett genomsnittligt svar av undersökningsgruppen (Mils, Huberman, 1994). Denna urvalsmetod har jag använt i samband med de fyra flyktingar som jag intervjuade. Det var genom en myndighet som tar emot flyktingar och invandrare som jag kom i kontakt med flyktingarna. Fyra av informanterna blev tillfrågade av en annan informant som jag kom i kontakt med och informanten valde i sin tur ut informanter som skulle verka intressanta för min undersökning. Orsaken var också att myndigheten av olika anledningar inte får lämna ut namn på flyktingar. Det var också de enda som kunde hjälpa mig i den frågan med hänvisning till syftet för undersökningen. Nackdelen kan vara att man inte kan styra urvalet, men i detta fall kunde jag göra det i och med att personen valde informanter utifrån mina kriterier. Denna metod valdes också för att det är en bra metod för att informanterna kan känna trygghet med hänsyn till deras förflutna.

Antalet urvalspersoner beror på undersökningens syfte och arbetets tidsramar, det skall varken vara för litet eller för stort antal informanter. Man bör koncentrera sig på ett fåtal intensiva intervjuer vilket jag har gjort i detta fall (Kvale, 1997). Urvalet blev fyra flyktingar som har kommit till kommunen av olika skäl. En av dessa har kommit av politiska skäl som asylsökande och inte av flyktingskäl. Alla har på ett eller annat sätt varit i kontakt med den myndighet som tar emot flyktingar och invandrare. Flyktingarna är av blandad härkomst de, bor i olika bostadsområden samt har skilda familjesituationer för att i sin tur kunna identifiera eventuella mönster i deras uppfattningar om bostadssegregationen, integrationsprocessen samt främlingsfientlighet. Detta har jag gjort även för att få ett bredare urval samt se eventuella likheter och olikheter i det aktuella fenomenet.

För att få en uppfattning om infödda svenskars syn på boendesegregation och integration av flyktingar har även tre svenskar valts ut. Syftet är att få ett annat perspektiv på boendesegregation och integration av flyktingar samt hur deras uppfattning anses vara angående dessa frågor. Urvalet av svenskar är av olika civilstånd, bostadsområden samt bakgrund. Samtliga informanters ålder är skiftande men kriteriet har varit att alla informanter skall vara vuxna.

För att få en övergripande förståelse om integrationsprocessen av flyktingar har en ansvarig på myndigheten som tar emot flyktingar/invandrare intervjuats.

2:1:1 Tillvägagångssätt

Forskningsprocessen började med att formulera begrepp som skulle bli ramverket för undersökningen. De begrepp som var relevanta var integration, boendesegregation och främlingsfientlighet vilka är stora begreppsområden. Efter att klargjort de begrepp som var väsentliga fortsatte sökningen på biblioteket med hjälp av de sökmotorer som fanns tillgängliga för att finna befintlig litteratur om ämnet. De synonymer som jag använde mig av i sökandet av huvudsaklig litteratur var **flykting, invandrare, främlingsfientlighet, boendesegregation, integrationsprocess, integration, flyktingmottagande samt segregation**. Av den litteratur som var relevant fanns det litteratur hänvisningar som låg till grund för fortsatt sökning allt eftersom undersökningen pågick. Litteraturstudien är till för att utvidga kunskapen inom ämnesområdet för att sedan undersöka empiriskt med hjälp av kvalitativa intervjuer.

Intervjufrågorna har varit halvstrukturerade och inför intervjun formulerades en intervjuguide med olika teman. Detta menas att informanten har fått utrymme att berätta utan att jag har

avbrutit och styrt utifrån intervjuguiden i exakt ordning. Jag använde mig av tre olika intervjuguiden i och med att det var tre olika grupper jag skulle intervjua. Dels också för att det är annorlunda frågor till respektive urvalsgrupp. Guiden beskriver ämnen i vilken ordning de kommer att tas upp under intervjun. Under varje ämnesområde finns det formulerande frågor till respektive ämne (se bil B, C, D).

Medvetenheten finns att tänka på att inte vara för strukturerad och fokuserad i forskningsprocessen utan vara beredd på ändringar, tillägg eller bortfall vilket jag har beaktat under arbetets gång (Miles, Huberman 1994). För att undvika bortfall genomfördes intervjuerna med bandspelare men med hänsyn till informantens valfrihet. Att använda bandspelare är också en fördel i och med att man kan koncentrera sig på ämnet och dynamiken i intervjun. Nackdelen med att använda bandspelare är att man varken ser ansiktsuttryck eller kroppsspråk i dess helhet jämfört med videoupptagning (Kvale,1997).

Alla utom fyra informanter kontaktades via telefon och en av dem kontaktades via e-post. Intervjuerna genomfördes individuellt för att öka tryggheten och förtroendet framförallt för de flyktingar jag skulle intervjua. Kvale (1997) nämner i sin bok att enskilda intervjuer använder man för att få fram åsikter, attityder, berättelse och livshistorier. Detta har även varit aktuellt med hänsyn till de personliga upplevelser som informanterna har beskrivit och som sannorlikt inte skulle vara lämpligt i till exempel gruppintervjuer.

Fyra av intervjuerna genomfördes i ett sammanträdesrum på myndigheten som tar emot invandrare och flyktingar. Syftet var att informanterna skulle känna en trygghet i miljön. De tre andra intervjuerna genomfördes i informanternas hem med hänsyn till deras önskemål. En av intervjuerna ägde rum på informantens kontor,med hänsyn till arbetsituationen och tillgängligheten till det skriftliga material som informanten ville delge efter intervjun. Vid alla intervjuer utom en användes bandspelare, och under denna förde jag istället anteckningar.

Innan intervjuerna påbörjades testades bandspelaren för att undvika komplikationer. En del frågor stryktes för att undvika upprepningar, medan andra tillkom allt eftersom intervjuerna pågick. Intervjuerna pågick mellan 20- 45 minuter. Efter varje intervju lyssnade jag igenom bandupptagningen men väntade med att analysera tills det att alla intervjuer var gjorda. Efter att alla intervjuer var gjorda transkriberades intervjumaterialet ordagrant.

Sedan började analysarbetet med att ta bort det som var oväsentligt med hänsyn till syftet och frågorna. Intervjuerna kodades och med hjälp av två Matriser kunde jag tydligare se skillnader och likheter i informanternas svar. Detta är ett bra sätt enligt Miles, Huberman (1994) för att kunna avskilja likheter och olikheter samt se eventuella samband mellan informanterna. Jag jämförde svenskarnas svar med flyktingarnas svar för att se om det fanns några mönster och likheter i materialet med dessa grupper. Därefter påbörjades resultatet och diskussionen vilket knyter ihop alla delar till en helhet i uppsatsen.

2:1:2 Etiska överväganden

Underökningen bygger på HSFR:s forskningsetiska regler, lagen om forskningsetik samt personuppgiftslagen. För att informanterna skall se sitt samtycke till intervjun har de informerats om studiens syfte som är *att belysa det kommunala flyktingmottagandet som är en del integrationsprocessen av flyktingar när de kommer till en kommun med fokus på, etnisk boendesegregation, integration samt främlingsfientlighet*. De har även fått information om deras anonymitet och rättigheter som givits genom en skriftlig överenskommelse. Informanterna har fått skriva under informerat samtycke och informanten och intervjuaren har tagit var sitt av exemplaret av samtycket (se bilaga A). Alla intervjuer utom en har blivit inspelade och ingen förutom jag kommer åt dem (<http://www.vr.se/fileserver/index.asp?fil=ZOKCAOA100JO>).

Att presentera negativa resultat bidrar till trovärdigheten till de positiva resultat som förs fram. Ett etiskt problem var att en av informanterna ordnade några av intervjuerna till mig så att jag i min tur skulle få intervjua de tilltänkta personerna. Detta för att skydda deras integritet och anonymitet enligt särskilda bestämmelser vilket jag accepterade. Det betyder att personen som ordnade intervjuerna vet vilka jag har intervjuat. Tre av de övriga informanterna har blivit kontaktade genom mitt sociala nätverk. För att skydda informanternas integritet och anonymitet har jag undvikit biografiska data som gör det möjligt att identifiera enskilda individer utan istället har jag kodat om namnen till flyktingarna ett, två, tre och fyra samt svenskarna till nummer A, B och C. Jag är dock medveten om att en av informanterna inte kommit till Sverige som flykting utan som politisk asylsökande men för att undvika igenkännande har jag ändå valt att behandla personen som flykting. Detta med stöd från Forsmans resonemang att man måste tänka på att ta hänsyn till vad som publiceras och på vilket sätt man framför materialet för att uppnå bra kvalitet. Jag har inte refererat intervjuerna i texten utan intervjuerna noterades i slutet av uppsatsen med kodade namn (Forsman, 2002).

2:1:3 Metoddiskussion

Under intervjuerna har tre av informanterna använt tolk, detta för att öka deras trygghet att kommunicera på det sätt informanterna önskar. Det är också för att förhindra de eventuella upplevelser av underordning i och med att språket är ett instrument och ett redskap för den sociala verkligheten och dess tolkning (Knocke,2000).

Objektivitet är något som forskare strävar efter men trots det kan ingen vara helt objektiv (Forsman,2002). Det som jag främst har beaktat är mitt sanningsökande i och med att jag är svensk i relation till att en del av informanterna har utländsk bakgrund. Jag hänvisar till en av Mertons CUDOK normer ”Disinterestedness”, vilket bland annat betyder att intervjuarens nationalitet inte ska påverka resultatet. Det jag även har beaktat är min förbindelse till andra informanter som är utvalda ur mitt sociala nätverk. Att inte min relation har påverkat vad de har sagt till mig och det resultat som har utgetts (Forsman, 2002).

Jag är bland annat inte av samma nationalitet och kan inte tänka mig in i flyktingarnas situation på samma sätt än om det skulle vara en person från samma nationalitet som genomförde intervjun. Detta kan kanske leda till att de tillfrågade flyktingarna inte utförligt har beskrivit allt de har att säga i samband med intervjun. Medvetenheten finns att detta kan påverka resultatet av undersökningen men i och med att beakta dessa problem visar det på en ökad trovärdighet som är viktig att belysa.

Intersektionalitet är en benämning på sambandet mellan olika maktrelaterade samhällsliga processer som utesluter grupper och individer. Det handlar om förståelsen av makt som en multidimensionell konstruktion där kön, klass och etnicitet är grundande bärande principer. Ojämlighetens bas är given utifrån de olika positioner som människorna har i var och en av dessa maktstrukturer. Detta är en process som sker i tid och rum. Det finns inga sociala positioner eller identiteter som inte konstrueras utifrån klass, kön och etnicitet. Makt kan inte bildas utan de dikotomiska föreställningar om likhet/olikhet som tillhandahålls av kapitalistiska, patriarkala och rasistiska ideologier. Dessa är de föreställningar som gör det möjligt att klä social skapad ojämlikhet i samhället. Det beror också på att begreppet invandrare uppfattas som avvikare och som också markerar olikheterna när det handlar om språkbruk, och annan kultur i jämförelse med majoritetsbefolkningen (De los Reyes m. f ,2002). Konsekvenserna av att vara svensk och att intervjua flyktingar med utländsk bakgrund är att informanterna kan på grund av detta känna sig i underläge.

Reliabilitet handlar om man kan förvänta sig samma resultat vid upprepande mätningar (*Sociologisk lexikon*, 1997). I detta fall har jag strävat efter att beskriva utförligt hur jag har gått tillväga i samband med sökning av litteratur, intervjusituationens tillvägagångssätt, samt de aspekter som jag tagit hänsyn till vilket betyder att undersökningen har en god reliabilitet. När det gäller resultat delen kan dock skillnaden vara om en flykting intervjuar en annan i samma situation, vilket kan få andra svar. Detta innebär att resultat delen inte har en god reliabilitet i denna undersökning.

Validitet handlar om den kvalitet och trovärdighet undersökningen innefattar. (*Sociologisk lexikon*, 1997). Om man ser till urvalet tycker jag att det har varit tillräckligt med informanter för att kunna göra små bedömningar av resultatet samt kunna dra slutsatser utifrån de tillfrågade informanterna. Det som man inte har kunnat göra är att generalisera i och med att det handlar om ett litet urval. Den kvalitet som undersökningen har är val av litteratur, samt de metodologiska överväganden som är beskrivna vilket är av god validitet. Jag har strävat efter ursprungslitteraturer samt trovärdigheten i litteraturen genom att undersöka författarnas kunskap till deras utlägg för att undvika missvisade resultat vilket ökar trovärdigheten i min undersökning.

3 Teoretisk referensram

I den teoretiska referensramen definieras de begrepp som är centrala i undersökningen.

Kapitlet beskriver även de två teorier som är grunden för undersökningen vilka är Norbert Elias "etablerade och outsiders" (1999) samt den tyska sociologen Harmunt Esser "The actor context modell" (1985) som visar ett individualistiskt perspektiv av integrationsprocessen. Därefter följer Stigmaideologin av Erving Goffman (1973) samt referensgrupper av Shibutani (1955) som är en fördjupning på förgående teorier.

3:1 Definitioner

Enligt "Svenska ordboken" (1985) definieras ordet invandrare som en "person som invandrat till ett visst land" s 535. Myndigheten som tar emot flyktingar och invandrare definierar ordet invandrare som nordbor, anhöriga, de som kommit av arbetsmarknadsskäl och flyktingar. Enligt migrationsverket finns det ingen egentlig och riktig definition av begreppet invandrare. Rent statistiskt skall man som invandrare vara folkbokförd i Sverige. I statistiska sammanhang används en indelning som görs antingen efter personers födelseland eller efter medborgarskap. I båda fallen görs indelningen i två kategorier: födda i Sverige eller födda i utlandet samt svenskt eller utländskt medborgarskap (www.migrationsverket.se).

"Svenska ordboken" (1985) definierar ordet flykting som en "person som flytt undan någon fara eller hot" s 309. Enligt myndigheten som tar emot flyktingar och invandrare är en flykting någon som är placerad i kommunen av integrationsverket, det handlar om flyktingar som av flyktingskäl eller flyktingliknande skäl fått uppehållstillstånd av humanitära skäl. En **flykting** är enligt migrationsverket en "utlänning som har sökt asyl och fått tillstånd att som flykting bosätta sig i Sverige" (www.migrationsverket.se). Att få asyl i ett land innebär att den sökande erkänns som flykting enligt flyktingbegreppet i tillämplig lag. Detta innebär att man får permanent uppehållstillstånd det vill säga man får bosätta sig i Sverige på obestämd tid. Att vara **asylsökande** menar migrationsverket är "utlänningar som tagit sig till Sverige och begärt skydd mot förföljelse, men som ännu inte fått sin ansökan slutligt prövad av Migrationsverket eller Utlänningsnämnden". Med ett permanent uppehållstillstånd, PUT, har du rätt att bo och arbeta i Sverige och man kan fritt resa in och ut ur landet. (www.migrationsverket.se).

Ordet integration definieras i ”*Svenska ordboken*” (1985) som en ”*sammansmältning av olikartade delar till en helhet*” s530. Docenten i kulturgeografi och universitetslektorn vid Uppsala universitet Roger Andersson skiljer på integrationsprocessen och begreppet integration som han skrivit i boken ”*Att känna sig hemma*” av Hassan (2000). Han menar att integrationen bygger på samspel mellan individen, kulturella grupper, statsmakten och samhället. Processen varierar i takt och djup från fall till fall och därför menar han att det är fel att förvänta sig att alla individer från samma kulturella eller etniska grupp ska integreras samtidigt. Detta beror på från person till person. Man får se till den enskildes förutsättningar och förmåga. Enligt boken ”*Primärintegration och bidragsberoende*” (1997) som är utgiven av Statens invandrarverk beskriver Jose Diaz att integration är en process där invandraren blir en del av samhällets faktorer. I denna process fördelas resurserna i form av arbete, inkomst sociala kontakter, rättigheter och information.

Man kan lätt förknippa integration med assimilation vilket är två helt olika saker menar Roger Andersson i forskningsrapporten ”*Integrationens arenor*” (1998). Till skillnad från integration leder alltid assimilation till en utradering av befolkningens särart i förhållande till majoritetsbefolkningen. Skillnaden kan också beskrivas att integration som en process som alltid medför en förändring av den helhet inom vilka nya individer och grupper blir en del. Helheten förändras då nya bitar integreras in i bilden. Enligt ”*Svenska ordboken*” (1985) definieras assimilation som ”*omvandling till större likhet med sin omgivning*” s44. Detta betyder att man tvingar någon att bli en del av samhället och helt byta religion med mera.

Begreppet segregation har vidgats betydligt sedan det först tillämpades på människors åtskillnad i rummet på sociala, demokratiska eller etniska grunder. Förutom att vara en allmän ersättning för fattigdom syftar den nu också på mer abstrakta ”rum” Man kan se segregation mellan invandrare och svenskar inom ett bostadsområde. Det innebär också i allmänhet en viss grad av social hierarki mellan olika befolkningskategorier. Segregationen definierar också gränser mellan grupper, placerar grupperna i en makthierarki och bestämmer mönster för deras samverkan. Segregationen har definieras som en regelfäst form av social distans som visar sig i fysisk åtskillnad. Det innebär åtskillnad mellan personer och grupper men är absolut inte motsatsen till samhällslig integration. Kulturell mångfald och kulturell autonomi fungerade som grundval för gemenskap och social sammanhållning medan kulturell homogenitet tenderade att utesluta det sociala livets mångfald, den sociala mångfalden. En enda röst i stället för flera har emellanåt uppfattas som ett tecken på dominans från en viss social kategori,

det vill säga som ett hot mot den samhälleliga integrationen. Vid skapandet av ett verkligt socialt kollektiv kan kulturell eller etnisk sammanhållning vara ryggraden i eller förutsättningen för en funktionsduglig helhet (Olsson, 1995).

Boendesegregation kan definieras som en geografisk åtskillnad i en ort eller bygd av två eller flera grupper av människor som inbördes delar något bestämt socialt kännetecken men där grupperna sinsemellan inte delar detta kännetecken (*SIV 1997:498*). När det gäller etnisk boendesegregation betonas socioekonomisk och etnisk segregation att de i viss mån sammanfaller eftersom nyanlända grupper i allmänhet tenderar att hamna på samhällsstegens lägsta pinnar eller längst ner i den sociala hierarkin. Även i ett jämlikt samhälle där fattigdomen har försvunnit tillhör de flesta nykomlingarna relativt sett de fattiga och förtryckta men med tiden tenderar varje nyanländ individ att uppnå sin sociala kategoris samhällsställning. Uppehållstidens längd är således en viktig faktor när det gäller den etniska boendesegregationen och den senares koppling till den socioekonomiska segregationen (Olsson, 1995).

Begreppet främlingsfientlighet definieras som känslor, i varierande styrka vilket innebär att ovilja och rädslan förs över från den egna oförmågan att hantera en situation till egenskaper hos andra människor. Även om främlingsfientlighet är en reflektion av människors negativa känslor och fördomar gentemot individer eller grupper som framstår som annorlunda så kan i praktiken främlingsfientlighet inte skiljas från rasism. Detta på grund av att i båda fallen är det någon form av maktrelation alltid involverad (Wigerfelt, 2001).

Alla begrepp hänger ihop i och med att integrationen är den process som flyktingarna går igenom, en konsekvens av integrationen kan vara boendesegregation som i sin tur kan leda till en ökad främlingsfientlighet (se föregående 1:1:3 för mer information).

3:2 Teorier

Till grund för undersökningen är Norbert Elias och John. Scotson ”*Etablerade och outsiders*” (1999) och Harmunt Essers integrationsmodell ”*The actor kontext model*” (1985). Norbert är relevant för att han beskriver en verklig händelse om en folkgrupp som försöker etablera sig i en ny kommun men som får motstånd från den inbodda befolkningen. Detta är ett exempel på hur svårt det är för vissa att integrera sig i ett samhälle, och att det inte alltid beror på invandrarnas vilja att integrera utan befolkningens ovilja att ta emot nya folkgrupper. Harmunt Esser beskriver däremot den integrationsprocess som invandrare/flyktingar går igenom vilket är en beskrivning på vad som påverkar och motverkar en integrationsprocess. Elias teori tar upp ett exogen (påverkan från samhället) till integrationen medan Esser tar upp invandrarnas egen vilja att bli integrerade, det vill säga endogen (egen vilja) integration.

För att utveckla teorierna har jag kompletterat med ”*Stigma*” av Erving Goffman (1973) vilket är en beskrivning av ett (exogent) förhållningssätt. Boken handlar om den stigmatiserade människans situation och om dennes reaktion gentemot den omgivning hon/han befinner sig inom. Det är även en beskrivning av skillnaden mellan social och personlig identitet. Boken handlar om blandade kontakter de moment där den stigmatiserade och den normala befinner sig i samma sociala situation. Att även invandrare själva är en del av integrationen och kan själva bestämma om de vill bli integrerade eller inte vilket handlar om det endogena förhållningssättet, en hänvisning till detta är artikeln som Tamotsu Shibutani (1955) skriver om som Charon tar upp i sin bok ”*Symbolistic interaktionism*” (2001). Den handlar om de perspektiv vi ser på saker och ting vilket påverkas av vilken referensgrupp vi refererar ifrån när vi definierar en situation. I detta fall har det att göra med hur varje flykting definierar sin situation att integreras in i ett samhälle.

3:2:1 Etablerade och outsiders

Undersökningen ligger till grund av ett examensarbete som en av Elias studenter genomförde. Denna studie handlar om ungdomsbrottsligheten i en förort till Leicester. Studien bygger på en undersökning av tre bostadsområden i en engelsk förort som kallas Winston Parva. Utgångspunkten för Scotson (grundaren till undersökningen) var att ett av områdena ansågs innehålla högre frekvens av brottslighet. Under åren försvann denna frekvens, men bilden av de bostadsområden som ansågs brottsbelastat försvann inte. Det betraktades fortfarande som ett

sämre område. Studiens mål utökades till att undersöka förhållandet mellan stadsdelens tre bostadsområden.

Det fanns inget som frånskilde de tre olika bostadsområden i form av ordning och skräplighet, klassammansättning eller skillnad i etniska bakgrunder. Genom att de olika områdena i Winston Parva var så pass lika kunde Elias komma fram till att skillnaderna mellan områdena i stället låg i hur de internt var organiserade, i deras olika grad av social sammanhållning. Skillnaden mellan de olika områdena låg enligt Elias i att de grupper som präglade respektive område hade olika förmåga och kapacitet till integration och sammanhållning mellan gruppens medlemmar (kännedom om de ingående medlemmarna till exempel). Den etablerade gruppens maktställning hade sin grund i denna grupps större kapacitet för sammanhållning och att de kunde hantera den sociala kontrollens mekanismer. Elias tes är att förmågan till sammanhållning är basen för gruppens maktställning.

I Winston Parva var invånarna väl etablerade i bostadsområdet, främst arbetarhushåll som bemötte nykomlingarna som var inflyttade från London. De nyanlända sågs som ett hot mot etablerade normer, värderingar och levnadssätt. Genom att utestänga de nyanlända från ett fullt deltagande i samhället till exempel att utesluta dem från socialt umgänge, bekräftade de etablerade sin egen identitet. Den sociala sammanhållningen bland de etablerade som var deras maktresurs gjorde det möjligt att upprätthålla skillnaderna mellan grupperna. Det resulterade i att de etablerade undvek allt socialt umgänge med "outsiders", utöver de som förekom på arbetsplatsen och att man såg ner på dem som grupp. Uteslutningen upprätthölls med hjälp av social kontroll, med skvallret som central mekanism (vad skall folk säga) och umgängesförbud. De etablerade tillskrev sig själva överlägsna egenskaper, vilket motiverade den sociala uteslutningen av de andra. Nykomlingarna kunde aldrig förstå varför de uteslöts i och med att de var av precis samma slag som de etablerade.

Orsaken till detta menar Elias är att detta var ett allmängiltigt fenomen att det i alla etablerade maktförhållanden vare sig det gäller män, kvinnor, invandrare med flera, betraktar de mäktigare grupperna som "bättre", som utrustade med en form av gruppkarisma, en specifik egenskap som delas av alla deras medlemmar och som de andra saknar. Inom varje grupp finns en moralisk hierarki, några uppträder mera moralisk korrekta än andra, följer lagar och regler i större utsträckning. Denna moraliska uppdelning spelar en viktig roll för att etablera och upprätthålla maktskillnader. Den etablerade gruppen tillskriver nyinflyttarna som helhet de "dåli-

ga” karakteristika som denna grups ”värsta” del uppvisar, det vill säga uppförandet hos dess misskötsamma minoritet.

Elias menar också att orsaken till underlägsenhet av den andra gruppen beror på maktrelationen dem emellan. Att någon i en grupp nedvärderar en medlem i den andra gruppen har enligt Elias inte i grunden att göra med ”outsiders” individuella egenskaper eller kvalitéer. Det är medlemskap i en nedvärderad grupp eller kategori som leder till att dess medlemmar kollektivt betraktas som skilda från och som underlägsna den andra gruppen. Han menar att det är ett ”empiriskt mönsterexempel” också för relationer mellan samhällsgrupper eller till och med stater. Vad är kärnan i förhållandet mellan en grupp etablerade och en ”outsiders” grupp? Det är den ojämna maktbalansen och de spänningar som denna skapar. Det blir en slags stigmatisering av ”outsiders” gruppen. Den moraliska uppdelningen är ett starkt redskap. Att trycka etiketten ”lägre värde” på en annan grupp är ett vapen som kan användas i kampen grupper emellan av den etablerade gruppen, som ett sätt att upprätthålla sin sociala överlägsenhet. En viktig poäng för Elias är komplementariteten mellan egna gruppens värde och värdighet (dess utstrålning) och den andra gruppens skam. Detta är grunden för emotionella hinder som finns för kontakt mellan grupperna.

Undersökningen visar ett ojämt maktförhållande mellan två grupper som är nära beroende av varandra, vilka skapar en hierarki av moralisk värdering av grupperna och deras medlemmar. Den etiska värderingen av grupperna är central i maktförhållandet mellan dem. Tillskrivningen av etniskt värde är ett centralt funktionssätt för att bibehålla den etablerade gruppens överlägsenhet och för att skapa och bevara den underordnade gruppens underläge och underlägsenhet. De kännetecken på mänsklig underlägsenhet som en makthavande etablerad grupp väljer att uppfatta hos en underordnad outsidergrupp är de beteenden och drag som skapas av själva utanförskapet och dess förtryck (Elias,1999).

3:2:3 Stigmat teorin

När en främling dyker upp i samhället kategoriserar man honom/henne och fastställer vissa egenskaper (social identitet) hos individen. Man utgår från egna förväntningar och formar dessa till normativa framförda krav som man omedvetet kräver. Oftast är man omedveten om dessa krav vilket gör att det inte är förrän dessa krav blir uppfyllda eller inte som man blir medveten om hur denna individ borde vara. Den karaktär som man tillskriver individen är den sociala identiteten. Främlingen kanske innehar någon egenskap som är olik andra i samhället, någon mindre önskvärd egenskap. Detta innebär att personen klassas som en utstött människa, stigmatisering. Ett stigma är ofta någon oförmåga eller handikapp som samhället anser personen inneha. Det innebär en brist på överensstämmelse från den virtuella till den faktiska identiteten till exempel den som får oss att omklassificera en individ från en social förväntningskategori till en annan i lika mån förväntningsladdad kategori och den typ som får oss att förändra vår bedömning av individen i positiv riktning. Det är endast de egenskaper som upplevs som oförenliga med vårt mönster för hur en viss typ av individ bör vara. Stigma är en benämning på en egenskap som uppfattas inneha ett dåligt anseende. Den egenskap som stigmatiserar en viss typ av individer kan upplevas som en bekräftelse av grupptillhörigheten för en annan typ av individer och egenskapen behöver inte vara varken negativ eller positiv värderad.

Det finns olika typer av Stigma, den första kan vara kroppsliga missbildningar av något slag. För det andra kan det vara olika fläckar på den personliga individen som uppfattas som viljesvaghet. Stigman kan även uppfattas som ras, nation, eller någon speciell religion. En individ kanske lätt skulle komma in i ett samhälle men på grund av en viss egenskap gör han eller hon inte det. Han/hon innehar ett stigma, avviker på ett icke önskvärt sätt från förväntningar i samhället. De andra som inte på ett negativt sätt avviker från de speciella förväntningar som finns kallas de normala. Denna underlägsenhet mot de stigmatiserade kan leda till att man vidtar diskriminerade åtgärder för att förhindra den stigmatiserades livsmöjligheter. Man bygger upp en stigmat teori för att förklara individens underlägsenhet och övertyga oss själva och andra att denne avviker från allmänheten. De personer som stigmatiserar kan inte visa respekt och hänsyn.

När en individ tvingas att vara isolerad från övriga samhället leder detta till misstänksamhet, depression, ängslighet och förvirring hos den stigmatiserade. När normala och stigmatiserade möter varandra måste man ta hänsyn till stigmas orsaker och biverkningar. Den stigmati-

serade kan känna sig osäker på hur de normala kommer att identifiera honom och ta emot honom. Den stigmatiserade upplever en känsla av att inte veta vad den andra tycker och tänker och känner sig samtidigt ifrågasatt. Istället för att försöka hålla sig undan kanske den stigmatiserade försöker komma in i gruppen men detta kan utlösa förargliga motdrag från de normalas sida. De normala tycker ibland att detta kan vara påträngande och upplevas pinsamt. Det kan föreligga en avvikelse mellan en individs överkliga och hans faktiska identitet. När denna skillnad är bekant eller uppenbar, undergrävs vederbörandes sociala identitet, den åstadkommer att han/hon avskärs både från samhället och från sig själv så att han/hon står där ensam som en misskrediterad person inför en värld som inte accepterar honom/henne. De som har samma stigma godtar inställningen till omvärlden och att de i grund och botten är normala. Man kan utskilja två sådana kategorier: den första gruppen av sympatiskt inställda människor är de som har samma stigma och han/hon kan berätta för de andra i förtroende om sitt stigma. De andra är de som är nära vän med en stigmatiserad person såsom familj med mera.

Goffman tar upp att man kan vara stigmatiserad från början i sitt liv eller bli det senare i livet. Om man blir det senare i livet är det lätt att personen har svårt att bygga upp en ny identitet och ser istället ner på sig själv. En annan faktor kan vara de som byter miljö till ett främmande land och som ska försöka anpassa sig efter landets sätt att leva. Den stigmatiserades grupp gemenskap är av central betydelse där han/hon får stöd och de ser till att man är stolt över sitt stigma.

Alla individer förmedlar social information i form av symboler som uttrycker den speciella personen. Tecken som förmedlar social information kan till exempel vara hudfärg. En personlig identitet är de positiva markeringar respektive hållhakar för identiteten samt för individen som skiljer sig från andra individer (Goffman,1973).

3:2:4 Avvikare

När en individ befinner sig bland människor där han/hon betecknas som främling, är den viktigaste frågan huruvida dessa personer bygger upp en personlig identifiering av honom/henne eller om de har sett honom/henne att bete sig på ett visst sätt så att de redan har en identifiering och anser sig veta vad det är för en slags person. Goffman använder begreppet kognitivt igenkännande vilket betyder att man placerar en individ i en speciell situation. Han använder

också begreppet socialt igenkännande som innefattar att man känner igen personen så väl att man kan vinka eller hälsa på denna.

Den stigmatiserade får anpassa sig till övriga iakttagares sätt att se på honom/henne men inte överdrivet låta det gå för långt. Genom att hålla en fysisk distans kan individen också hålla tillbaka de andras tendens att bygga upp en personlig indifikation av honom. Att bosätta sig i en stadsdel där befolkningen flyttar ofta, begränsar den erfarenhet som andra får av hans/hennes person. Den grupp som den stigmatiserade tillhör är den så kallade olycksgruppen. Alla andra som är av andra grupper eller kategorier tillhör inte den stigmatiserades verkliga grupp. I den grupp han/hon tillhör har alla samma stigma och individen tillåts att betrakta sig själv som vilken annan människa som helst. Den stigmatiserade behöver inte skämmas eller dölja sitt stigma. Han/hon bör uppfylla normal standard så gott det går men aldrig förneka sitt stigma. Det är även bra om den stigmatiserade pratar om sitt stigma när han/hon är i en blandad grupp.

En identitetsnorm skapar både avvikelser och lydnad. En kategori stödjer en viss norm men både av sig själva och av andra betecknas det som en kategori som inte kommer i fråga när det gäller att iaktta normen och personligen sätta den i verklighet. Den som inte kan vidmakthålla en viss identitet avskiljer sig från den gemenskap som vidmakthåller normen eller avstår från att i första hand utveckla någon bindning i denna gemenskap. Stigmatiseringen sker av dem som tillhör vissa rasliga, religiösa eller etniska grupper. Om man utgår från en grupp individer som har vissa värden gemensamt och som håller på med vissa normer av uppträdanden så kan man betrakta varje kategorimedlem som inte rättar sig efter normerna som en avvikare (Goffman, 1973).

3:2:5 The actor kontext modell

I doktorsavhandlingen ”*Choosing integration*” (1993) av Jose Alberto Diaz beskriver författaren tyske sociologen Harmunt Essers modell av integrationsprocessen (Esser,1985). Essers modell syftar på antagandet att en integrationsprocess för varje enskild individ bestäms av de integrationsorienterande val han/hon gör. Dessa val bestäms i sin tur dels av omständigheter som kan hänföras till den enskilde aktören som en motivation att bli integrerad. Det kan också bero på faktorer i individens omgivning, det vill säga de möjligheter som omgivningen erbjuder eller de hinder som samhället har för integration. Samhälliga fenomen bör alltid förstås

som resultat av individens beslut, och för att ta reda på det måste man undersöka den enskilda individens möjligheter och vilja att bli integrerad i samhället. Under vissa omständigheter skapar modellen möjligheter som tenderar att ersätta assimilationshandlingar med alternativa handlingar som är godkända av individer (från en informations och kostnads synvinkel) som likvärdig till eller förmånligare än assimilativa handlingar. I detta fall angående, modellens utformning, tenderar aktörerna att välja en icke assimilativ handling.

Det finns barriärer som hindrar invandrarnas integration i samhället. Dessa är segregation och diskriminering och beteenden från majoritetsbefolkningen. Variabeln ”handlingsalternativ” betyder att kontexten erbjuder individuella olika alternativ av icke assimilativ karaktär. I grund och botten använde sig Esser av fyra individ variabler och tre kontextvariabler. Diaz (1993) har gjort om modellen och använder istället tre variabler av individfaktorer: motivation, kostnader och resurser. Variablerna som beskriver de allmänna effekterna av integrationen är reducerade till två variabler: barriärer och möjligheter. Man kan identifiera olika former av kostnader såsom sociala, materiella, psykologiska samt resurser som till exempel sociala resurser, ekonomi och mänskligt kapital (se bilaga E).

Det finns flera dimensioner i integrationsprocessen menar Diaz (1993) och dessa är ekonomisk, social, politisk, kommunikativ, familje, boende och personlig integration. Ekonomisk integration innebär att individen införlivas i arbetslivet främst via arbetsmarknaden och företagsamhet. Detta ger individen möjlighet att få inkomst och inta olika yrkespositioner. Med social integration menar man tillgången till ett till exempel svenskt socialt nätverk, där individerna får möjlighet att skapa nya kontakter med svenskar. Den politiska integrationen handlar om de politiska rättigheter som individen skall ha tillgång till, som till exempel att delta i politiska processer såsom valdeltagandet i ett land. Kommunikativ integration är individens tillgång till information om till exempel staden och landet i fråga och att individen får möjlighet att delta i språkkurser för att lära sig språket i landet. Med familjeintegration menar man tillgången till sociala nätverk där det accepteras ett blandförhållande till exempel att mannen är utländsk och kvinnan är svensk eller vilka förhållanden man blir integrerad i till exempel den svenska familjen. Boendeintegration handlar om delaktighet i bostadsområdet och tillgång till kvalitativa bostadsförhållanden. Den personliga integrationen berör individens egen tillfredsställelse med landet. En subjektiv upplevelse om integrationsförhållanden i landet och den förväntade integrationen som mottagarlandet genomför.

3:2:6 Referensgrupper

Charon har i sin bok ”*Symbolic Interactionism*” (2001) refererat till en tidskrift som Tamotsu Shibutani (1955) har skrivit och den heter ”*Reference Groups as Perspective*”. Shibutani menar att individen använder perspektiv för att se verkligheten och ett perspektiv är vad man tar för givet om attributen av objekten och den mänskliga naturen. Det är ett schema som guidar verkligheten. Kulturen är en social modell som influerar vad man gör och skapar, vilket karaktäriserar varje samhälle. Det är även en produkt av kommunikation och är som en guide för individer som tar del av den pågående kommunikationen. Det är i den kommunicerade gruppen som perspektiven dyker upp. Varje individ innehar flera referensgrupper som till exempel något som individer tillhör (medlem) men också sociala kontakter exempelvis social klass, etniska grupper, myndighet eller samhället. Referensgrupper kan även vara framtida grupper eller dåtida grupper som individen har varit i kontakt med. Vad vi ser är ett resultat av de perspektiv som genomförs i ett socialt möte.

För att förstå vad individen gör måste man förstå varje individs perspektiv, vilket är grunden av vad personen tar för givet och hur han/hon definierar situationer. Enligt författaren är det inte vår personlighet som är förklaringen. Det är heller inte attributen, samhället eller kulturen, inte heller vårt perspektiv. Så fort vi fokuserar på perspektiv måste vi komma ihåg det viktigaste av definitionen. Ett perspektiv är endast något som vi har till hjälp för att definiera verkligheten, vår interaktion i den sociala världen. Perspektiv är olika attribut när vi använder termen perspektiv för att beskriva människans agerande.

Begreppet attribut handlar om respons, vilket menas att det är fokus på individen där det utstrålar en speciell egenskap. Den visar oss att agera på ett visst sätt i en interaktion. I en interaktion har man många perspektiv och det sätt jag ser en person beror på vilket sätt jag definierar situationen. Till exempel en person som jag ser kanske är kines, lärare, man eller skådespelare, men vilket jag än fokuserar på och hur jag bestämmer mig att vara beror på hur jag ser på honom eller henne i situationen. Min definition kommer att bli influerad av det perspektiv jag använder när jag ser situationen. Även om vi vet aktörens handlingsmönster i vissa situationer kan vi aldrig veta på vilket sätt han/hon ska agera just denna gång. Människan genomgår en interaktion, använder perspektiv, definierar situationen, agerar beroende på den aktuella situationen, individen ändrar handlingsmönster under tiden. En interaktion sker och hur man ser på denna situation bestäms av vilken referensgrupp som man refererar till, vilket påverkar det perspektiv man ser situationen samt definierar situationen efter det.

4 Flyktingarnas situation

I detta kapitel presenteras, att vara flykting, det kommunala flyktingmottagandet och att komma till ett nytt samhälle i samband med anpassning i det nya landet. För att förklara de anpassningsproblem som kan uppstå kommer de viktigaste perspektiven ur Alexandra Åhlunds bok "skyddsmurar" (1985) att presenteras.

4:1 Att vara flykting

Efter att flyktingen fått uppehållstillstånd i Sverige erbjuds varje enskild individ ett kommunalt flyktingmottagande som organiseras av kommunen där flyktingen skall placeras inom. Flyktingmottagningen hjälper flyktingen att introduceras i det svenska samhället.

Hur det är att komma som flykting beskriver författarna Birgitta Angel och Anders Hjelm i boken "Att möta flyktingar" (2004) ur ett verkligt levnadsöde " *Ingen yttre fara hotar oss längre. Men vem är jag? En flykting och vad är en flykting? En människa som förlorat allt, som inte känner sig önskvärd vare sig i hemlandet eller här. En människa som inte kan sova om natten, som plågas av svåra minnen och ens stora sorg*". (s.29).

En dimension av landsflykt är sorgen över allt som har gått förlorat när man tvingas överge sitt hemland. Det handlar om förlusten av det sociala nätverket, vänner, grannar, ägodelar och hemmet som var den materiella tryggheten. En förlust av den sociala identiteten där flyktingen i hemlandet kanske var en läkare, veterinär eller något annat. I Sverige blir namnet "flykting". För många medför flyktingskapet ett fall på det sociala stegen som är svår att acceptera. Att komma till ett annat land som flykting är också en förlust av den politiska kampen i hemlandet som kanske har varit en del av tillvaron. Det är den som har givit mål och mening och en del kanske har riskerat sitt liv för politiken. Man förlorar möjligheten att påverka situationen i hemlandet, för många är det yttersta beviset att man har misslyckats. Att alltid ha sina väskor packade känner sig flyktingarna och ett snart återvändande är en självklarhet menar författarna. Glädjen hos flyktingarna kan vara att se de snabba förändringar som sker i hemlandet, vilket leder till att känslan att återvända blir stark. För de flesta sker inte återvändandet utan det förblir att stanna i det nya landet. Känslan av att hela tiden vara på resande fot bidrar till att det blir svårt att engagera sig i det nya landet.

För en flykting handlar det också om en konfrontation med ett nytt land, ett främmande språk och en ny kultur. Författarna i boken ”Att möta flyktingar” (2004) kallar detta för en ”kulturchock”. Det handlar om kraven på att snabbt etablera en ny social plattform i denna främmande miljö. Detta under samma period när man ska konfrontera minnena av det som utlöste flykten från hemlandet.

Hur flyktingarna har det bestäms i hög grad av det samhälle de kommer till och hur människorna i det samhället bemöter dem. Under dessa vardagliga möten formas identitet och livs innehåll. Flyktingarna är under den första tiden i händerna på myndigheten som ska hantera de nyanlända flyktingarna. Detta medför att utformningen av flyktingmottagandet är den allra viktigaste faktorn i den nyanlände flyktingens vardag. Det är svårt till en början för en flykting att bygga upp ett socialt skyddsnät med svenska privatpersoner. Däremot kommer flyktingen snabbt i kontakt med sociala institutioner med stora krav på insyn och kontroll över familjens liv. Den vuxne var kanske inte för så länge sedan en mycket kapabel människa som hade vågat föra en livsfarlig kamp mot en diktaturregim. I stället ska han/hon redovisa hela sin tillvaro för en socialassistent och få pengar för mat och husrum. För flyktingar som har varit utsatta för tortyr är det här beroendet särskilt svårt att stå ut med. Dels tar det långt tid innan de kommer ut i arbetslivet och försörjer sig själva och svårförståeliga reaktioner blir ofta följden.

Att lära sig tala svenska är flyktingarnas första utmaning. Viktiga faktorer som spelar in är studieovana och eventuella traumatiska erfarenheter som en flykting kan bära med sig. Språk lär man sig inte bara vid skolbänken utan det behövs också en levande kontakt med svenska samhället, möjligheter att få tala med svenskar är nödvändigt för språkinläringen. Språkbarriären ger upphov till misstänksamhet. Flyktingar som redan lärt sig en hel del om människans ondska har lätt att misstro en omgivning som han inte kan kommunicera med. Kommunikationssvårigheterna förstärker känslan av utanförskap och isolering.

4:1:1 Anpassning - skyddsmur

I boken ”*Skyddsmurar*” av Alexandra Åhlund (1985) skriver författaren att de kulturella koderna gör att de som kommer från samma land bildar grupper i och med förståelsen av kulturen. Etnicitet som ram för gruppbildningar bidrar också till ett behov av integritet kring den egna plattformen som minoriteterna har, vilket leder till att etnicitet blir ett uttryck för strukturell och kulturell integration. Enligt den svenska samhällsdebatten har invandrare rätt till sin egen kulturella utveckling och samhället strävar efter kulturpluralism. Det vill säga att samhället strävar efter ett mångsamhälle där flera olika befolkningsgrupper ingår.

Etniska anpassningsstrategier är samspelet mellan krafterna ”bakifrån” och ”framifrån” i invandrarnas situation. De sätt på vilka olika grupper av invandrare uppfattar och upplever detta samspel, vilket leder till variation av anpassningsstrategier i olika invandrarsammanhang. Krafter som verkar bakifrån har att göra med en materiell bindning med hemlandet genom att invandrarna förbereder sig för att återvända, genom husbygge, jordinköp, säsongsarbete. Dessutom finns sociala nätverk och relationer, vilka upprättas eller förnyas med personer och institutioner från hemlandet och med invandrare i samma situation i syfte att förvalta och genomföra återvändandet. Krafter som verkar framifrån handlar om invandrarnas positioner i invandrarländernas makt hierarki.

Att invandrarna känner sig i underläge både i objektiv och subjektiv mening leder till försvar som kallas ”skyddsmurar”. Det innebär ett speciellt förhållningssätt till omvärlden som grupper av invandrare utvecklar i syfte att markera och försvara sina intressen. En kombination av invandrargruppernas sociokulturella bagage och de varierande förhållningssätten som invandrarssamhället utvecklat och praktiserar mot olika grupper av invandrare, leder till olika skyddsmurar. Skyddsmurarna uttrycker följaktligen olika möjligheter att bearbeta verkligheten hos olika grupper av invandrare. Skyddsmurar kan även betyda inkapsling och förstärkning av olika former av traditionellt beteende baserat på utveckling i hemlandet och förankrade värdestrukturer. Det kan också innebära en plattform för kommunikation utåt och för en organiserad protest mot otillfredsställande villkor i invandrarlandet. Skyddsmurarna byggs dels som identitetsbevarande anpassningsstrategier när invandrare konfronteras med krav från den främmande kulturen, dels som protest och försvar mot diskriminering och rasism. Inom skyddsmurarna kan också enskilda grupper skapas för att utveckla större kompetens i statushöjande syfte. Detta är skyddsmurarnas offensiva funktion dock har skyddsmurar ett flertal

funktioner. Begreppen defensiv/offensiv är inte desamma som sluten och öppen, utan kommunikation och barriärer kan rymmas i båda anseendena.

Skyddet mot omvärlden kan framhäva kommunikation inom gruppen och leda till öppning för kontakter med både invandrarlandet och hemlandet. Den kollektiva offensiva funktionen kan också uttrycka sig med en gränsdragning en kulturell barriär mot ”utgrupper”. De kommunikativa aspekterna i skyddsmurarna uttrycks på olika sätt dels avseende planering och genomförande av återvändandet, dels organisering och bearbetning av situationen i invandrarländerna. Dessutom kan det upplevas som en trygghetsfaktor som ramar inom vilka individuell och sociokulturell identitetsutveckling pågår. Inom detta pågår social fostran för en ändamålsenligare erövring av kunskaper vilka öppnar portarna mot det yttre samhället. Samtidigt krävs muren för att ett statushöjande skall bli till en studs över subjektiva och objektiva gränsdragningar mellan invandrargrupper och storsamhället.

I samband med de olika bearbetningsstrategier som invandrarna genomgår utvecklas personliga förståelsebilder och konkreta upplevelser av nutiden. Dessa innefattar kulturen, historiska förråd där olika bearbetningsverktyg finns till förfogande som invandrarnas sociala resurser. Vilka historiska erfarenheter varje individ innehar skiftar i olika grupper efter deras varierande kulturella bagage och används som resurs för anpassningsstrategier. Invandrare bearbetar sin situation i det nya landet utifrån sina historiska förutsättningar samt de möjligheter och begränsningar som finns till förfogande.

Alla människor etablerar sin gruppidentitet i sin uppväxtmiljö i inre och yttre mening och förankrar sig i sin socio- kulturella gemenskap med dess gruppsspecifika förhållningssätt. Att känna igen och identifiera gruppmedlemmar är identitetsgrundande kriterier vilka anförs i nästan samtliga kulturdefinitioner. Invandrare preciserar i varje enskilt socio- kulturellt sammanhang sitt eget kulturella bagage anpassat till nutidsvillkoren och som mall för olika ”invandrarkulturer”. Den lokala gruppen är den innersta cellen av migranternas sociala nätverk som ramar in familjen, släkt, vänner och grannar i en förståelsesvär. I samband med detta utvecklas även relationer till andra grupper främst till dem som ligger kulturellt närmare och också dem som är regionalt och nationellt längre bort. Till följd av olika innehåll kommer olika invandrarorganisationer att växa fram där medlemmarna har samma etniska grupper som blir en sorts invandrarkultur. Alla befinner sig i kollektivt underläge visavi de infödda samtidigt har en känsla av att vara en outsiders, vilket förstärker drömmen om att återvända. Efter-

som tiden går kommer intresset att integreras i invandrarlandet att öka. Denna orientering kan i många fall leda till en upplevelse av slutna portar och av diskriminering. Frustration som då blir följden kan innebära reträtt till den egna gruppen och ett kollektivt intresse av att skydda och förbättra den egna invandrarsituationen. De som kan leda till skyddsmurar är den kollektiva ambivalensen att vara tillfällig.

Fastän invandrarna alltid lever fysiskt integrerade med andra invandrargrupper och eller infödda utvecklar de oftast interna relationsmönster som lämnar främlingar (andra grupper) helt utanför det slutna nätverket av interna sociala relationer. Migranten formar den ambivalenta migranten, och storsamhället bidrar till reproduktionen av den onda cirkeln i processen som är en beskrivning för samspelet storsamhälle, migrant och bosättning.

De anpassnings- och sociala förändringsstrategier som invandrarna innehar försvarar människovärdet i sin egen kulturella gemenskap. För eller senare övergår migranternas tillfälliga arbetarbosättningar till permanenta invandrarsamfund. Efterhand utvecklar invandraren liknade krav på arbete, status och prestige som de infödda har, vilket leder till att konkurrensen med de infödda kan leda till olika typer av konflikter. I samband med detta kommer fördomarna att ersättas av diskriminering och i värsta fall rasism. Invandrarna söker skydd mot dessa hot, vilket leder till att det skapas nya kulturella skyddsfunktioner som blir trygghetens och den sociala gemenskapens forum.

4:1:2 Flyktingmottagning

Syftet med det svenska flyktingmottagandet är att kommunerna har ett ansvar att ta emot flyktingarna i respektive kommun och introducera dem in i det svenska samhället. Målet är att alla ska blir självförsörjande efter den första tiden 18-24 månader. Kommunerna har speciella introduktionsprogram för att uppnå dessa mål som består av språkinläring i form av SFI undervisning, införskaffandet av bostäder, arbetsmarknadsinsatser av olika slag (arbetspraktik, arbetsmarknadsintroduktion med mera). De bidrar också med ekonomiskt stöd åt socialt inriktade verksamheter, insatser för flyktinggrupper med särskilda behov till exempel, handikappade, äldre, lågutbildade samt information om det svenska samhället. Introduktionsplanen är ett viktigt instrument för flyktingen att integreras i samhället. Formerna hur dessa ser ut kan variera och hur de upprättas kan se olika ut i respektive kommun. Sedan 1 januari, 1993 har kommunerna frivilligt beslutat om att tillämpa introduktionsersättning i stället för socialbidrag. Detta ska vara en ersättning för utförd prestation till skillnad från ett kravlöst bidragsmottagande (*SIV 1997: 498*).

I boken ”*Primärintegration och bidragsberoende*” av Diaz, (1997) som är utgiven av Statens invandrarverk kallar Diaz introduktionstiden under flyktingmottagandet för primärintegration. Det är den process som sker de första åren i Sverige, som för många sker inom det kommunala flyktingmottagandet. Denna första period sker under en begränsad tid och koncentreras på vissa grundaspekter av integration vilka påverkas av särskilda praktiska och formella villkor. Den primära integrationen består av grundläggande inlärningsprocesser som har betydelse för att den långsiktiga integrationen ska lyckas.

Det första är den kommunikativa integrationen som är en process av språkinläring som skapar förutsättningar i samband med kommunikation. Målet i detta är att flyktingen skall genomgå en godkänd nivå av svenska under deltagandet i mottagningsprogrammet. Den ekonomiska integrationen innebär att flyktingen förväntas uppnå en självförsörjning efter avslutat program vilket innebär att flyktingar skaffar sig inkomster från arbete med att skapa nya kontakter eller studieverksamhet. En viktig del den första tiden är att flyktingar skaffar sig kontakter med det nya samhällslivet som är en dimension av den sociala integrationen. De primärgruppskontakterna sker mellan ett litet antal individer till exempel grannskapskontakter, vänskapsgrupper eller familjekontakter. Den sekundära kontakten är i form av medlemskap i föreningar, deltagande i organisationer där svenskar och flyktingar finns i lika stor utsträck-

ning. Det är också viktigt att flyktingar integreras i boendet genom att skaffa sig en bostad och trygghet.

Individens valmöjligheter är begränsade under den primära integrationen på grund av resursbrister i form av dåligt språk, ofullständig information och inadekvat utbildning, vilka utgör ofrånkomliga hinder mot att ta del av och välja mellan den mångfald av möjligheter som i princip erbjuds alla medborgare på lika villkor. Anledningen till det är att individerna saknar förutsättningar för ett brett deltagande inom de samhällsområdena där integrationsprocessens karaktär utformas. Om man lyckas eller inte med integrationsuppgiften beror dels på flyktingen i vilken mån han/hon anstränger sig samt samhällets möjligheter att öppna dörrar och erbjuda möjligheter på lika villkor. Detta förutsätter att samhället har kontroll av de diskriminerade barriärer som finns som enligt Diaz (1997) inte samhället klarar av.

Sedan 1991 ska kommunerna upprätta och genomföra individuella planer för flyktingarnas introduktion i det svenska samhället. Den ska alltid göras tillsammans med den enskilde flyktingen och i samverkan med den lokala arbetsförmedlingen. I prop. 1989/90:105 sägs att en sådan plan bör göras så fort flyktingen har kommit till kommunen och det som är grundläggande i planen är undervisningen i svenska. Man kan till exempel varva mellan SFI och praktik som både främjar språkinläringen och skapar den första erfarenheten av arbete i Sverige. Det krävs en kartläggning av vilka åtgärder som behövs för att han eller hon ska kunna konkurrera på arbetsmarknaden på lika villkor med övriga invånare. Arbetsmarkandsservice är också en del av introduktionen, liksom kompletterade eller grundläggande utbildning i skilda skolformer, att införlivas i ett arbete samt i den mån som behövs erhålla rehabilitering. Den tar även upp att introduktionsplanen bör omfattas av bosättning, kartläggning av den enskildes personliga situation och familjeförhållanden samt utbildnings och yrkeserfarenhet. Det handlar också om en kartläggning av barnens situation och eventuella behov av stöd insatser.

Kommunernas insatser under den första tiden syftar till att flyktingen får en bostad, medel till försörjning samt lär sig det svenska språket för att sedan kunna delta i arbets och samhällslivet i övrigt. Kommunens insatser syftar dessutom till en delaktighet i samhällslivet för flyktingen, vilket i sin tur ger honom eller henne förutsättningar att påverka sin egen situation.

5 Resultat

Följande del kommer att presentera den empiriska undersökningen som börjar med att beskriva intervjun med en person på myndigheten som tar emot flyktingar och invandrare. Detta följs sedan av fyra individuella fall av flyktingarnas egna upplevelser. Kapitlet avslutas med resultatet av tre svenskars syn på boendesegregation och integration av flyktingar.

5:1 Integrationens kontext

Myndigheten som tar hand om flyktingar/invandrare är till för alla oavsett varför man har kommit till kommunen men dock finns det ett särskilt ansvar för flyktingar. Ansvaret är introduktionen för de nyanlända flyktingarna. Dessa kommer via integrationsverket och det är framförallt kvotflyktingar. Av 100 stycken som myndigheten i kommunen har tagit emot i år är 94 av dem kvotflyktingar. En kvotflykting är dem som tas ut på en särskild kvot som regeringen fastställer och som under UNHCR (United Nations High Commissioner for Refugees) som är FN:s flyktingorgan som presenteras för svenska myndigheter. Alla flyktingar har sitt tillstånd klart när de kommer till kommunen och placeras in i en förläggning. Myndigheten i kommunen är informerad när flyktingarna anländer till kommunen för att kunna förbereda deras situation i den nya kommunen.

5:1:2 Integrationsprocessen

Myndigheten som tar emot invandrare/flyktingar i kommunen har en överenskommelse mellan landstinget, komvux och arbetsförmedlingen där det beskrivs hur man ska ta emot och hur man skall framnyttja respektive resurser på ett bra sätt. Detta har funnits i 15 år, vilket givetvis är reviderad enligt myndigheten. Från början skall alla kvotflyktingar inom en två veckors period genomgå en hälsokontroll, vilket är en överenskommelse med landstinget. Inom en månad ska alla ha påbörjat svenskundervisning och den som till exempel har barn kan under den tiden få plats i barnomsorgen. Flyktingarna kan läsa svenska på halvtid och man läser i den takt som passar en själv och på den nivå som passar ens utbildningsbakgrund. Det är möjligt för den som är studiemotiverad att kombinera andra kurser. Alla har möjlighet att kombinera detta med praktik och målsättningen är att man ska inneha en heltidssysselsättning, och för det får man en introduktionsersättning av myndigheten som tar emot flyktingar och invandrare i kommunen. Myndigheten menar att man kan se detta som ett jobb där studier och

arbete kombineras. Det finns också möjlighet för den som till exempel vill läsa i en snabbare takt och inte vill ha praktik. Det är med de olika parterna man planerar och aktiviteterna är anpassade till den enskilde individen.

Alla flyktingar har en handläggare hos myndigheten som tar emot flyktingar och invandrare och flyktingen avgör själv hur mycket han/hon vill ha hjälp med. Utöver det finns det värfamiljer som erbjuds som kan stötta de nyanlända flyktingarna. I och med att myndigheten har ansvaret för flyktingarna de två första åren har man möjlighet till kontaktperson under den tiden. Har man behov av stöd och hjälp efter det så är det socialtjänsten som tar över ansvaret.

5:1:3 Boendeplanering

Det viktigaste i partsöverenskommelse enligt myndigheten är bostadsplaneringen där myndigheten har en överenskommelse med bostadsbolaget att alla stadsdelar ska användas. Detta betyder att det finns en särskild ansvarig på myndigheten som tar emot invandrare/flyktingar samt på bostadsförmedlingen i kommunen som sköter detta. Boendesegregation är spridningen som man gör mellan flyktingar vilket gör att de inte blir på samma sätt, än om man låter flyktingarna flytta dit de själv vill. Sedan om de vill flytta kan alla ställa sig i bostadskö. Bostadsstyrningen har pågått i 10 år. Anledningen till att man började med denna styrning var att det fanns ett bostadsområde där majoriteten var invandrare/flyktingar. Dock finns det inga speciella områden där man placerar flyktingarna utan man försöker göra en spridning över alla områden.

De faktorer man tittar på när man placerar flyktingar är om de hör till samma familj, men oftast har flyktingar en vidare tolkning av begreppet familj men man försöker ordna så att de finns i samma stadsdel så de kan upprätthålla vardagskontakten med varandra. De olika stadsdelarna i kommunen har blandade nationaliteter med olika flyktingar från olika områden i världen. Inom kommunen finns det 91 nationaliteter och vad det gäller nyanlända flyktingar är det 20 olika nationaliteter som finns i olika stadsdelar. Andra faktorer man tar hänsyn till när man placerar är det sociala tillståndet, om man har familj eller är ensamstående, har något handikapp och så vidare. Den boendeform som flyktingarna får är hyresrätt med tanke på deras ekonomiska situation. Om man vill flytta så kan det vara att man mår psykiskt dåligt eller att man vill flytta till en annan kommun på grund av religiösa skäl. Det handlar sällan om att byta bostad eller något annat menar myndigheten. Det finns de som vill bo nära andra från

samma etniska ursprung men det har varit för deras religion annars är det vanligt att man inte vill bo nära landsmän. Däremot kanske man vill bosätta sig där om man har släkt men man vill bo nära svenskar för att barnen ska lära sig ordentlig svenska.

5:1:4 Utveckling och framtid

Utvecklingen av bostadsfördelningen var svårare i fjol, detta samarbete med de olika parterna har varit bra och myndigheten har fått det som behövts. Det har inte varit kris vad gäller bostäder någon gång men i och med att bostadsförmedlingen har färre lägenheter än för sex år sedan påverkar det möjligheterna till bostad.

Integrationen av flyktingar har förbättrats i och med att AMF sedan 1989 har varit med från början och att man kan erbjuda vänfamiljer. Det finns alltid saker man kan göra bättre och det myndigheten inriktar sig mest på är hur man kan vinna tid för flyktingar att kombinera svensk undervisning med andra insatser. Detta för att flyktingen snabbare skall komma ut i arbetslivet. Slutligen tillägger myndigheten att *”även om vi gjort mycket går det att göra mera”*.

För att kunna förbättra introduktionen för flyktingar ber man alla svara på en enkät som kallas *”NÖJD KUND INDEX”* som finns på integrationsverkets hemsida. Där kan man svara på frågor rörande introduktionen och säga sina synpunkter. Detta kan sedan varje kommun gå in och titta på resultatet överlag i den aktuella kommunen för att förbättra flyktingarnas situation i framtiden.

5:2 Att komma till ett annat land

5:2:1 Integration

Informant ett berättar att när man kommer till Sverige måste man börja från noll men i och med att man får kontakt via myndigheten som tar emot invandrare/flyktingar, med andra flyktingar som är i samma situation får man kraft att börja ett nytt liv i Sverige. I Sverige är allt välorganiserat och det finns regler om allt vilket gör att det funkar och leder till att man får glädje att vilja vara delaktig i landet. Man kommer hit och vill lära sig språket och allt vad landet innebär men man glömmer aldrig varför man har kommit hit och är stolt över det land där man kommer ifrån, dock kommer man aldrig att kunna återvända till hemlandet. Informant ett menar också att alla vi flyktingar måste vara tacksamma av det man får när man kommer till kommunen.

Alla de tillfrågade informanterna studerar på ett eller annat sätt SFI (svenska för invandrare) för att lära sig språket. En av dem har även praktik för att kombinera och lära sig språket. I hemlandet bodde tre av fyra informanter i hus medan en informant bodde i lägenhet. Alla tycker det är bättre standard i Sverige om de jämför med sitt hemland, men samtidigt uttrycker informant tre att det är svårt att säga att det är bättre på alla sätt i och med att man inte är född i Sverige. Informant ett berättar att det inte är samma standard hemma som i Sverige. Informant tre anser att man inte behöver inneha massor av pengar för att överleva i Sverige. Om man till exempel inte har ett arbete har man ändå "mat i kylskåpet" vilket man inte skulle ha i hemlandet om man inte hade ett arbete. Många barn i Sverige kan även gå i skolan och det är inte lika många som bor på gatan. I Sverige kan man leva, men i hemlandet måste man tänka på att överleva. Informant tre tillägger att det inte är perfekt i Sverige men här kan man leva. Informant fyra säger att det är bättre med försörjning i Sverige i jämförelse med hemlandet samt mer frihet.

När det gäller boendet var allting klart när informanterna kom till kommunen och de behövde inte vänta länge innan de fick bostad, skillnad är om man kommer som asylsökande där förhållandena är annorlunda och där får man hjälp av myndigheten som tar emot flyktingar/invandrare att söka bostad. Ingen av informanterna har varit tvungen att byta bostadsområde och de trivs där de bor nu.

Det första mötet med svenskarna upplevde alla informanter som positivt och informant två tillägger att alla har varit hjälpsamma och det är man mycket tacksam över. Informant tre tycker däremot att nackdelen var att man inte kunde det svenska språket, vilket upplevdes ibland som att svenskarna tyckte synd om en själv. Informant fyra tyckte de var trevliga och hjälpte till. En del av informanternas första möte var med bekanta som hade flyttat till Sverige innan, medan för andra var det första mötet med myndigheten som tar emot flyktingar/invandrare. Alla upplevde att de fick det stöd och hjälp de behövde som till exempel medicinsk hjälp men enligt informant tre behövs det mer utöver de vanliga praktiska sakerna, hur man till exempel klär sig på vintern eller sorterar sopor som kan vara annorlunda än i hemlandet. Informant tre träffar många invandrare som inte vet hur de ska klä sig när det till exempel är -30 minus utomhus.

Alla informanter har fått tillgång till en kontaktperson som de har möjlighet att vända sig till för att få råd och stöd i olika ärenden.

Informant ett tycker det var svårt att få kontakt med svenskar i början genom att de inte hälsade när man försökte få kontakt och uttrycker att *"det är nog därför att de är ovan"*. Informant ett tror också att svenskar behöver tid att lära känna främlingar och är lite rädda att ta kontakt i början. Hur man förhåller sig till svenskarna beror nog mycket på hur man själv är och det är språket som begränsar bemötandet säger informant två. Informant tre upplever inte någon konstigt men menar att om man jämför med söderut är det stor skillnad där är det uppdelat mellan invandrare och svenskar. Ett exempel i södra Sverige var när informant tre och en kompis kom in på en frisersalong och alla bara tittade. En svensk sprang fram till dem och frågade vad de ville. I norra Sverige menar informanten att *"svenskar tittar för att man är exotisk och inte för att man är invandrare"*. Informant fyra tillägger att svenskar bryr sig och frågar till exempel hur man mår vilket är positivt. Ingen har upplevt något konstigt och nämnvärt bemötande med svenskar i bostadsområdet. När det handlar om vilka som har bekanta som de umgås med är det en informant som har det.

Informant ett tycker det var svårt i början att skapa kontakt med svenskar men de behöver nog lite tid att lära känna oss invandrare tillägger informanten. Informant två och fyra tycker det inte har varit något problem. Informant tre tror att orsaken ligger i att man inte pratar samma språk. De är inte lika öppna som i mitt hemland där man kan gå på gatan och prata med vem som helst men i Sverige tittar de på en om man pratar med någon okänd.

Delaktigheten har varit stor i samband med beslut av sysselsättning när de har kommit till kommunen. Informant två tillägger att de frågade vad man ville göra med tanke på vad man hade arbetat med i hemlandet.

5:2:2 Segregation?

Tre av informanterna hade några från samma etniska ursprung i samma bostadsområde och det var aningen släkt eller bekanta som de har lärt känna. Det är svårt att säga om det är en jämn fördelning tycker informant två men alla upplever en jämn fördelning i respektive bostadsområde.

5:2:3 Utanförskap?

Ingen av informanterna upplever någon känsla av främlingsfientlighet, de har blivit bra bemötta av svenskar. Informant ett tillägger att trots det vet man inte *”vad som händer i morgon eller övermorgon”*. Däremot berättar informant tre ett exempel om en taxichaufför som skrek *”flytta på dig lilla svartskalle - jag skrattade och sedan var det inget mer med det. Det som var tråkigt var att jag inte kunde språket”*.

5:3 Svenskarnas syn av boendesegregation och integration

5:3:1 Integration

Informant A säger att integreras handlar om att bli visad saker, det vardagliga att se hur allt fungerar i det nya samhället. Att man som svensk hälsar och är artig är betydelsefullt för att invandrare ska kunna lära känna nya människor. När det gäller bostad vill man inte få det sämsta tänkbara men man kanske får ta det som finns. Informant B menar att det inte är bra att placera invandrare på ett och samma ställe utan sprida ut och gärna om de har någon svensk familj i området som de kan få stöd och hjälp av för att de lättare skall komma in i samhället. Informanten tillägger att det också skulle vara bra om invandrare fick någon kontaktperson som man kan hitta på saker med så att de lättare introduceras i samhället.

Informant C säger att oftast får invandrare bostad där ingen annan svensk vill bosätta sig, vilket är tragiskt menar informanten. Informanten tillägger också att integration handlar om att introduceras in i ett arbete vilket är svårt när man inte kan språket som är det viktigaste redskapet för att integreras in i ett samhälle. Det viktigaste tillägger informant C är att invandrarna lär sig språket i första hand. Trots det så kan man försöka att ge invandrare de jobb som de tidigare har gjort i hemlandet vilket även informant A instämmer med. Informant C fortsätter och säger att invandrarna kan börja praktik för att knyta sociala umgängen och på så sätt bli indragen i gemenskapen. Ett sätt är också att intressera dem att börja i någon förening som intresserar för att få kontakt med svenskar. Det är svårt att slå sig in i en kommun där det till exempel är dåligt med jobb. Det kan bli en negativ påverkan på invandringen om man bereder plats för invandrare före svenskar.

När det gäller bekantskapskretsen och om någon av svenskarna umgås med invandrare är det bara en av informanterna som har invandrare i sin bekantskapskrets. Informant B har personlig erfarenhet av invandrare i skolan där de var för sig själva, vilket var synd menar informanten. Orsaken till det var väl att man inte själv vågade ta kontakt för att man kanske var osäker hur de skulle reagera och kanske tycka man var konstig fortsätter informanten.

5:3:2 Segregation?

Informant A säger att det är svårt att säga om det är segregerat men det upplevs som en jämn fördelning i bostadsområdet. Att segregera invandrare ifrån svenskar ”är fel, de kan väl bo med alla andra” nämner informant A. Segregation kan leda till att det även kan bli mer konflikter uttrycker informant B. Enligt informant C är boendesegregation inte så bra men samtidigt är det en trygghet för invandrarna som har sina landsmän i närheten, vilket leder till att de inte känner sig lika ensamma. Det är inte alltid negativt men det kan bli det. För att de kanske får svårare att lära sig språket, vilket leder till att de inte kan kommunicera med samhället. Fördelen är tryggheten och de känner sig inte ensam i landet och att man sedan försöker integrera dem in i samhället med språk och eventuellt föreningar.

Två av informanterna bor i hyresrätter medan en bor i bostadsrätt på olika områden i kommunen. Det är en jämn fördelning mellan invandrare och svenskar på ett bostadsområde medan det i de andra två inte finns en jämn fördelning. I det ena fallet är orsaken att det är ett litet område och att hyresgästerna bor länge så det inte finns möjlighet för varken svenskar eller invandrare att flytta in. I det andra fallet handlar det om bostadsrätt vilket är svårt för invandrare att inneha i början av sin integrering.

Boendesegregation kan leda, till säger informant A , att man får svårare att komma in i samhället, och lära sig språket. Det kan också vara att ungdomsgäng bildas samt att de skapar sina egna kontakter och lever i sin egen värld men, det beror också på vad invandrarna gör på dagarna nämner informant B och C. För att förhindra boendesegregation måste kommunen ta sitt ansvar och fördela bostäderna för att uppnå en jämn fördelning av olika befolkningsgrupper och kulturer. Informant C tillägger att för att förhindra en ojämna fördelning i bostäderna ska man se till att invandrarna får ett arbete vilket gör att de lättare kan komma in i samhället.

5:3:3 Utanförskap?

Att höra olika attityder i bostadsområdet av andra svenskar har informant A varit med om. Till exempel att invandrare inte gör som de ska alla gånger, i samband med tvättstugan till exempel, att de har tagit fel tid. Då kan man höra ”*att de inte bara kan komma hit och göra fel*”. För övrigt upplever inte informant A och B någon generell främlingsfientlighet i bostadsområdet. Enligt informant C kan det kanske finnas en grundmurad tanke att det är svårt att ta till sig invandare i och med att man inte känner personerna, vilket leder till att man skapar en osäkerhet gentemot dem men det gäller alla främlingar i allmänhet. Detta leder till att man vill vara för sig själv och vågar och vill inte ha kontakt med främlingar. Det har nog mycket att göra med media som bara visar ”värstingarna” vilka är de som syns mest, vilket leder till att man blir misstänksam mot alla invandrare och har svårt att ta in dem på livet fortsätter informant C.

6 Analys

Kapitlet kommer att knyta ihop alla delar till en helhet med teorierna, faktadelen och det empiriska materialet.

6:1 Integration

I enlighet med Harmund Essers integrationsmodell (1985) är den sociala integrationen svårast enligt de tillfrågade flyktingarna att få kontakt med den inboda befolkningen och bilda ett socialt nätverk. Detta kan i sin tur hänvisas till "stigma" begreppet där man kategoriserar främlingar omedvetet och fastställer vissa egenskaper för att sedan tillskriva individen en social identitet. Främlingen har kanske någon egenskap som är olik i detta fall har flyktingarna en annan nationalitet. En av de svenska informanterna nämner att det inte bara är flyktingarnas uppgift att ta kontakt utan det är även svenskarnas ansvar lika mycket. Elias (1999) pratar om att det kan uppstå en maktbalans som "vi" och "dom" vilket leder att det bildas en spänning vid ett socialt möte. Det kan också vara svårt för flyktingar att bygga upp ett socialt skyddsnät med svenska privatpersoner i början av sin integration (Angel,2004).

Goffman (1973) hävdar att man kan bli stigmatiserad i början av sitt liv eller senare i livet. Han menar om man stigmatiseras senare i livet har man svårt att bygga upp en ny identitet och resultatet blir därefter att man ser istället ner på sig själv. En annan faktor kan vara de som byter miljö till ett främmande land och måste anpassa sig efter landets sätt att leva. Detta instämmer med de tillfrågade flyktingarna i och med att alla har bytt land och den stigmatisering som de kan känna kommer senare i livet, det vill säga när de kommer till kommunen. Flyktingarna medför också symboler som Goffman (1973) tar upp i sin bok "*Stigma*" liksom andra i samhället, och symbolerna är det som visar att flyktingarna kommer från ett annat land.

Att lära sig språket blir flyktingens första utmaning i det nya samhället. Orsaken till den bristande sociala integrationen tror en av de tillfrågade flyktingarna har att göra med att man inte kan det svenska språket. Boken "*Att möta flyktingar*" (2004) belyser att flyktingarna känner sig utanför och isolerade om de inte kan språket. Enligt en av svenskarna är det språket som är det viktigaste redskapet för integration för att kunna få ett arbete. Den kommunikativa integrationen som även Diaz tar upp i boken "*Primärintegration och bidragsberoende*"

(1997) handlar om en process av språkinlärningar som skapar förutsättningar i samband med kommunikation vilket man kan hänvisa till de tillfrågade flyktingarna som påbörjat svenskundervisning samt att vissa kombinerar detta med praktik. Den ekonomiska integrationen handlar om att flyktingen ska bli självförsörjande efter avslutat program, vilket betyder att flyktingarna skaffar sig arbete för att få lön samt nya kontakter med samhället. När det gäller de tillfrågade flyktingarna är målet enligt myndigheten att alla ska bli självförsörjande efter introduktionsperioden som är på två år.

I samband med boendeintegrationen har alla utom personen som kom som asylsökande fått bostaden klar när de kom till kommunen. Informanten som var asylsökande fick istället hjälp av myndigheten som tar emot invandrare och flyktingar att söka bostad.

Den personliga integrationen är individens egen tillfredsställelse med landet vilken har varit positiv i och med att alla har upplevt en bra start via myndigheten som tar emot invandrare och flyktingar. Alla verkade vara positiva att ha kommit till kommunen vilket gör att de har gjort ett val att bli integrerad, som även Esser (1985) beskriver att det också beror på individens egna val i integrationsprocessen. Detta kan man också se hos olika referensgrupper där det beror mycket på hur man ser saker och ting i vardagen, vilket perspektiv man använder och vilken referens man utgår ifrån. Enligt Shibutani (1955) kan samhället vara en referens vilket tyder på att de tillfrågade informanterna innehar. Detta i och med att alla flyktingar tyckte det var bättre i Sverige om de jämför med sitt hemland.

I och med att de har upplevt att mottagandet har varit bra och de har fått den hjälp och stöd de behöver leder det till att de blir motiverade att bli integrerade vilket Essers modell "The actor kontext modell" (1985) tar upp och som påverkar integrationen. Esser menar också att det beror på de möjligheter som omgivningen erbjuder eller de hinder som finns i samhället för integration. Flyktingarnas möjligheter är att, som myndigheten i kommunen säger, att alla får en bostad samt att de får möjligheten att gå skola och kombinera det med praktik. För andras och deras egen skull ska alla genomgå en hälsokontroll inom en två veckors period. Alla har även fått vara delaktiga i beslut som har tagits rörande deras egen situation, med till exempel val av arbete. En annan möjlighet till delaktighet är att de kan lämna sina egna åsikter i samband med "Nöjd kund index", där varje kommun kan se hur många som är nöjda med introduktionen och hur många som inte är det. Detta tack vare att kommunen har en överenskommelse med landstinget, komvux och arbetsförmedlingen. Alla har fått en introduktionsersätt-

ning som myndigheten betalar ut. De tillfrågade flyktingar har fått en kontaktperson som de kan ha kontakt med dock endast under de två åren. Alla har även möjlighet att få en vänfamilj som stöd den första tiden, vilket ingen av de tillfrågade flyktingarna behövde.

Att anpassa sig till ett nytt land är en del av integrationen menar Åhlund i boken ”*Skyddsmurar*” (1985). Det finns krafter bakifrån och framifrån som påverkar anpassningen i det nya landet. De krafter som verkar bakifrån handlar om den materiella bindning man har till hemlandet och att man förbereder återvändandet. En av de tillfrågade flyktingarna nämner att inte kunna återvända till hemlandet vilket betyder att krafterna inte finns i detta fall. De övriga flyktingarna nämner inget om återvändandet, men en nämner att det är klart man vet var man kommer ifrån men att det ändå är bra i Sverige. Att man bygger upp en skyddsmur har att göra med det underläge som invandraren känner gentemot sin omgivning menar Åhlund (1985). Ingen av flyktingarna bygger upp en den skyddsmur som Åhlund beskriver utan viljan är istället att lära känna landet och lära sig språket och vad allt innebär i det nya landet.

6:1:2 Segregation?

De hinder/barriärer som finns i integrationen är som Harmunt Esser (1985) beskriver är segregation bland annat. Myndigheten som tar emot flyktingar och invandrare undviker boendesegregation genom att inte låta flyktingarna själva välja bostadsområde utan istället gör en spridning med hänsyn till den enskilde individen och dennes önskemål. Enligt Sandberg (1998) kan livet och grannrelationerna i ett bostadsområde vara en viktig resurs där sociala nätverk kan stärkas och utvidgas.

De tillfrågade flyktingarna tycker det är svårt att säga om det är en jämn fördelning i respektive bostadsområde. Två av de tillfrågade svenskarna upplevde segregation i deras område i och med att det inte fanns några invandrare boende där. Dock tyckte inte en av svenskarna att boendesegregation bara är en barriär, som Harmund Esser (1985) beskriver i sin integrationsmodell utan svensken anser att boendesegregation inte är bra men samtidigt är det en trygghet för invandrarna att bo nära landsmän. Dock ska man enligt Statens Invandrarverk 1997: 498 beakta att viljan att bo nära landsmän inte är detsamma som segregation. Boendesegregation kan leda till, enligt svenskarna, att invandrarna får svårare att lära sig språket vilket leder till att de inte kan kommunicera i samhället. Att de söker sig till grupper som har samma kulturella bakgrund kan vara en trygghet som en av svenskarna nämner vilket man kan hänvisa till

boken ”*Skyddsmurar*” (1985) som beskriver att detta kan vara en början till en trygghet och att hitta sin identitet i det nya landet.

6:1:3 Utanförskap?

Enligt Essers (1985) integrationsmodell kan ett annat hinder/barriär vara främlingsfientlighet i samband med integrationen. Ingen av de tillfrågade flyktingarna upplevde främlingsfientlighet medan en av svenskarna uttryckte sig att det fanns en del som har negativa attityder mot invandrare i samband med till exempel tvättstugor. Dock nämnde en av flyktingarna upplevelser av en taxichaufför i Sverige som var otrevlig men som inte informanten brydde sig särskild mycket om. Skillnaden ligger i om man bor i norra eller södra Sverige menade informanten. Det utanförskap som inte upplevdes i kommunen är till skillnad från boken ”*Etablerade och outsiders*” (1999) annorlunda. I boken var det makt som styrde den sociala sammanhållningen bland majoritetsbefolkningen. Enligt Elias berodde detta på den starka sociala sammanhållningen som den inboddade befolkningen hade. Detta ledde i sin tur att det blev lättare att utesluta en minoritet som försökte etablera sig i den nya staden. Författaren menar också att för att behålla sin sociala överlägsenhet bland majoritetsbefolkningen är det lättare att sätta ett lägre värde på någon annan utomstående. Det lägre värdet som befolkningen sätter på minoritetsgruppen är ett sätt att upprätthålla sin sociala överlägsenhet.

Medvetenheten fanns ändå bland en av de tillfrågade informanterna att främlingsfientlighet kan upplevas i framtiden. Samtidigt sade en av svenskarna att det fanns en grundmurad tanke att det är svårt att ta in främlingar i och med att man inte känner personerna. Detta kan man hänvisa till stigma där man ser de som har ett så kallat stigma, som i det här fallet en annan kultur, blir sedd som något annorlunda, vilket skapar en osäkerhet hos svenskarna. Det är också de som är värst som syns vilket man kan hänvisa till att dessa får stämpel stigma att vara kriminella. Detta kan man hänvisa till Goffman (1973) som pratar om den kognitiva identifieringen man bygger upp av en person som man har sett bete sig på ett visst sätt vilket gör att man kommer ihåg beteendet i framtiden. Hur man ser på saker och ting beror också på vilken referensgrupp som man utgår ifrån menar Shibusani (1955). Detta har att göra med det perspektiv svenskarna använder när de bedömer invandrare och flyktingar i en ny situation.

7 Diskussion

Syftet med undersökningen var att se hur det kommunala flyktingmottagandet ser ut när flyktingar kommer till en kommun med fokusering på etnisk boendesegregation, integration samt främlingsfientlighet. Följande frågeställningar är aktuella: Hur upplever flyktingarna integrationen när de kommer till kommunen? Vad anser svenskar om integration och boendesegregation av flyktingar? Upplever svenskar och flyktingar boendesegregation i kommunen? Kan boendesegregation vara en bidragande orsak till främlingsfientlighet?

När man talar om det exogena förhållningssättet ligger ansvaret på samhället att låta flyktingarna bli integrerade och det tycker jag att den aktuella kommunen har i samband med de tillfrågade informanternas situation. Däremot instämmer jag med en av de tillfrågade svenskarna att det inte bara är flyktingarnas ansvar att ta kontakt i samband med interaktion utan att det även är svenskarnas ansvar att bemöta och våga lära känna nya flyktingar. Det endogena har att göra med individens egen vilja att bli integrerad som Esser i *"The actor context model"* (1985) beskriver. Att flyktingarna vill bli integrerade tror jag blir följderna av ett bra bemötande av samhället och myndigheterna, vilket i sin tur leder till att flyktingarna känner sig trevligt bemötta som upplevs av de tillfrågade informanterna.

Det man måste lägga märke till och skilja på är orden assimilation och integration som beskrivs i uppsatsen. Svårt att säga hur det är i detta fall, om flyktingarna assimileras eller integreras in i samhället men en viktig sak att tänka på anser jag är att låta flyktingarna bevara sin egen kultur och inte tvinga dem in i eller att anpassa sig till den svenska kulturen men att ändå visa vad svenska samhället har att erbjuda.

Enligt de tillfrågade flyktingarna ser det kommunala flyktingmottagandet bra ut i kommunen och det verkar som om myndigheten som tar emot flyktingar och invandrare tar väl hand om dem vilket är positivt. Detta kan ha att göra med dess noga planering och det samarbete som finns med alla instanser som har betydelse för den första tiden i det nya landet. Under inledningen av uppsatsen har jag tagit upp att integrationen beror mycket på vad samhället har att erbjuda i form av till exempel bostäder, skola med mera. I detta fall har kommunen ett brett utbud som leder till att flyktingen får en bra introduktion, Dessutom får varje flykting fylla i en enkät som heter "Nöjd kund index" där kommunen kan se hur många som är nöjda med introduktionen, detta för att kunna göra det bästa möjliga. Integrationen upplever alla flyk-

tingar som positivt vilket kan ha att göra med dess referensgrupp de referera till när de ser en ny situation. Alla ser saker och ting på olika sätt utifrån sitt eget perspektiv och de erfarenheter man har. Ett exempel är att alla flyktingar tyckte det var bättre i Sverige än i hemlandet på olika sätt. De har lättare att själva bli integrerad i och med att introduktionen har varit positiv.

Det är starkt av flyktingarna att kunna integreras med tanke på deras situation och var de kommer ifrån, att de kanske flyr från krig och ska komma till ett nytt land och en ny kultur. Att snabbt etablera en ny social plattform i det nya landet kan upplevas som en "kulturchock". Att den sociala kontakten med svenskarna var dålig kan ha att göra med som flyktingarna själva säger att det är språket som hindrar samt att de är ovana. Vilket också de tillfrågade svenskarna tycker samt att det kan finnas en grundmurad tanke om den kognitiva identifiering som Goffman (1973) beskriver att man kan inneha av en person. Om man till exempel har hört och sett "värstingarna" är det lätt att uppleva en misstänksamhet av alla invandrare vilket är fel. Trots det tror jag det är svårt att komma ifrån den tanken i och med att misstänksamheten verkar finnas mot främlingar.

Av de tillfrågade svenskarna tycker alla att invandrarna skall integreras genom att vara tillmötesgående mot dem för att de ska känna sig välkomna i samhället. En av informanterna säger dock att boendesegregation är både bra och dåligt och det kan jag hålla med om. Jag tror att den enda fördelen är tryggheten i och med att andra bor i närheten medan nackdelen blir att de får svårare att komma in i samhället i och med att de bor på ett område där det bara finns invandrare. I detta fall tar kommunen sitt ansvar genom att undvika boendesegregation vilket är positivt. Dock, som myndigheten säger, finns det i vissa områden inga lägenheter att få tag på, i och med att ingen flyttar därifrån. Detta medför att ett mindre antal invandrare får möjlighet att bo där men som inte bör ses som en medveten boendesegregation.

Att boendesegregationen inte upplevs i kommunen av de tillfrågade flyktingarna visar på att ett stort arbete ligger bakom integrationen av flyktingar och invandrare för att undvika en segergering av nyinflyttade. Två av de tillfrågade svenskarna upplever boendesegregation i deras område men orsaken till det är att få av hyresgästerna flyttar ut vilket betyder att invandrarna inte får möjlighet att bosätta sig till i dessa områden.

Flyktingarna upplever ingen främlingsfientlighet och det kan vara orsaken till att de inte bygger upp en skyddsmur. För enligt Åhlund (1985) kan en skyddsmur vara en protest mot diskriminering och främlingsfientlighet. En skyddsmur kan jag tänka mig är lätt att bygga upp

men som inte upplevs i detta fall. I samband med frågan om främlingsfientlighet säger en av de tillfrågade flyktingarna att man inte vet vad som ”händer i morgon eller övermorgon”. Detta visar att man ändå är medveten om att främlingsfientlighet finns och att det kan hända i framtiden. En av flyktingarna säger att en har sagt att ”flytta på dig lilla svartskalle” men som inte informanten brydde sig om. Orsaken till varför denna person sa så kan ha att göra med den ovana som vissa har mot människor från andra länder. Det kan kanske handla om den grundmurade tanken som finns och som uttrycker sig i ord på detta sätt. Av min egen mening vill jag nog kalla detta en slags främlingsfientlig fas. Däremot tror jag att det ändå kändes som ett påhopp för informanten annars skulle det inte läggas på minnet.

Det är svårt att säga om boendesegregation kan leda till främlingsfientlighet i och med att den undersökta kommunen inte upplever boendesegregation. De attityder och värderingar som svenskarna hade hört, vet man inte om det beror på att det finns en boendesegregation eller om det endast handlar om de grundläggande värderingar som en del har och om det kognitiva igenkännandet som Goffman (1973) pratar om. Dock anser jag att det ligger en sanning i det som även nämndes i inledningen att segregationen uppmärksammades när det uppstod våldsamheter mellan olika folkgrupper i Sverige.

Att integrationen varit bra för alla flyktingar är positivt och jag hoppas att alla kommer att uppleva samma sak i framtiden. Dessutom att försöka motverka segregationen som kan vara en orsak till en sämre integration är betydelsefull för alla flyktingar och svenskar. Den främlingsfientlighet som tyvärr finns i större eller mindre utsträckning är fortfarande ett faktum men som kan motverkas genom att vi alla hjälper till för att alla skall kunna leva i ett mångkulturellt samhälle.

7:1 Vidare forskning

Det man skulle kunna göra är att titta på vad som händer när flyktingarna kommer till Sverige och följa hela deras resa till kommunen. Den metod man skulle kunna använda sig av i detta fall är enkäter och intervjuer för att se ur ett bredare perspektiv. Det man också skulle kunna göra är undersöka hur det har gått för flyktingarna efter introduktionsstiden och hur många som har blivit självförsörjande. Det skulle också vara intressant att se utvecklingen av integrationspolitiken och hur mycket den har ändrats från första gången den trädde i kraft samt hur den efterlevs i landet och kommunerna i Sverige.

Källor

Litteratur

Angel, B; Hjern, A. (2004). *Att möta flyktingar* (2:e rev upplag). Lund: Studentlitteratur ISBN 91-44-03328-1

Charon,J,M .(2001). *Symbolic Interactionism- An introduction, An interpretation, An Integration* (7th ed). USA:predice hall. ISBN 0-13-025972-1

De los Reyes,P; Molina, I, ; Mulinari, D, (red) (2002) *Maktens olika förklädnader*. Bjärnum: Bokförlaget Atlas. ISBN 91-7389-105-3

Elias, N; S John. (1999). *Etablerade och outsiders*. Lund: Arkiv. ISBN 91- 7924 126- 3

Erving, G. (1973). *Stigma, Den avvikandes roll och identitet* (2:e rev upplag). Stockholm: Raben & Sjögren. ISBN 9129421314

Forsman, B .(2002). *Vetenskap och moral*. Falun: Nya Doxa. ISBN 91-578-0399-4

Hassan, M. (2000). *Att känna sig hemma*. Stockholm: Natur och kultur. ISBN 99-3417339-5

Knocke, W (red); Hertsberg, F. (2000). *Mångfaldens barn söker sin plats*. Stockholm: Svartvitts förlag ISBN 91-973746-0-1

Olsson, S, E.(1995). *Boendesegregation* (1:e upplag). Karlskrona: Boverket ISBN 91-7147-172-3

Wigerfelt,B.,A .(2001). *Rasismens yttringar - exemplet klippan*. Lund: Studentlitteratur. ISBN 91-44-01670 -0

Åhlund, A .(1985). *Skyddsmurar*. Stockholm: Liber förlag. ISBN 91-38-90609-0

Myndigheter/organisation

Diaz, J, A .(1997). Primärintegration och bidragsberoende. Stockholm: Statens invandrarverk.

Integrationsverket, 2001. Rapport Integration. Trelleborg: Integrationsverket.

SIV 1997:473. Mångfald och ursprung. Linköping: Statens invandrarverk.

SIV 1997: 498. Individuell mångfald. Linköping: Statens invandrarverk.

Svenska kommunförbundet och Landstingsförbundet. 2004. Ett samhälle för alla Fem kommuner granskar varandra. Stockholm: Svenska kommunförbundet och landstingsförbundet.

Referenslitteratur

Ejvegård, R .(1996). *Vetenskaplig metod* (2:e rev uppl.).Lund: Studentlitteratur. ISBN 91-44-36612-4

Kvale, S .(1997). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur. ISBN 91-44-00185-1

Miles, Matthew B., Huberman, Michael A., .(1994). *Qualitative Data Analysis* (second edition). California: SAGE Publications, Inc. ISBN 0 8039 5540 5

Ordböcker

Sociologiskt lexikon. (1997). Stockholm: Universitetsförlaget

Svensk ordbok. (1985).Stockholm: Nordstedts tryckeri

Tidskrifter

Esser, H (1985) ”Soziale Differenzierung als ungeplante Folge abichtvollen Handels: Der Fall der ethnischen segmentation”, Zeitschrift fur Soziologie, Vol 14/6,pp.435-449.

Forskningsrapporter/doktorsavhandlingar

Diaz, A. (1993). *Choosing integration* (avhandling för doktorsexamen, Uppsala Universitet).

Kadhim, A. (2000). *Svenskt kommunalt flyktingmottagande* (avhandling för doktorsexamen, Umeå Universitet).

Sandberg, A. (1998). *Integrationens arenor* (Geografiska Regionstudier NR 36). Uppsala: Uppsala universitet, Institutionen för social, ekonomi, och geografi.

Internet

Vetenskapsrådet. (2004). *Forskningsetiska principer inom humanistisk och samhällsvetenskaplig forskning*

(www document). URL <http://www.vr.se/fileserver/index.asp?fil=ZOKCAOA10OJ0>

040917 klockan :09:00

www.migrationsverket.se 040920 klockan 17:00

Intervjuer

Myndighet som tar emot flyktingar och invandrare 040810 klockan 13:00

Informant ett 040901 klockan 13:00

Informant två 040901 klockan 14:30

Informant tre 040903 klockan 13:00

Informant fyra 040903 klockan 14:30

Informant A 040826 klockan 10:00

Informant B 040827 klockan 11:00

Informant C 040908 klockan 8:00

Informerat samtycke

A

Mitt examensarbete i Sociologi inriktas mot invandrare/flyktingar och hur de integreras i samhället. Jag kommer särskilt att studera etnisk boendesegregation, integration samt i vilken mån som invandrarna/flyktingar upplever främlingsfientlighet. Deltagandet är naturligtvis frivilligt och du kan när som helst välja att avbryta intervjun. Materialet kommer att behandlas anonymt samt hänsyn kommer tas till lagen om forskningsetik, personuppgiftslagen och förekommande etiska rådets principer. Intervjupersonen har även möjlighet att ta del av de utskrifter och tolkningar som kommer att genomföras.

Informantens underskrift

Intervjuarens underskrift

Tack för din medverkan!

Om du har några funderingar eller frågor, kontakta gärna mig eller min handledare via E-mall

Emma Stenelund emmste-1@student.luth.se

Handledare: Peter Waara peter.waara@arb.luth.se

Intervjuguide 1

B

Temat att diskutera

Definition: invandrare
flykting

Integration: integrationsprocessen

Segregation: boendesegregation
bostadsfördelning
utveckling

Invandrarservice?

Definition

Invandrare?

Flykting?

Vad menas med kvotflyktingar?

Integrationsprocessen

Finns det någon policy om hur invandrare bör införlivas i samhället?

integrationsprocess?

vad visar den?

Vem/vilka är den första kontakten invandrare får när de kommer till Luleå kommun?

Kontaktperson?

Tillgång till kontaktperson, hur länge?

Antingen en kontaktperson eller en vän familj?

Om inte kontaktperson

Varför?

Hur länge har myndigheten ansvaret?

Hur tar kontakten med myndigheten?

Invandrare?

flyktingar?

Själv?

Blir kontaktade?

Boendesegregation

Vad anser du om boendesegregation av flyktingar?

Bostadsfördelning

Inom vilka bostadsområden placerar man flyktingar?

Vilka faktorer tar man hänsyn till när man placerar flyktingar?

Boendeform?

Hyresrätt?

Bostadsrätt?

Får de själv välja?

Var söker flyktingarna sig oftast?

Nära andra från samma ursprung?

Finns det olika folkgrupper/folkslag på vissa bostadsområden?

Beroende på deras önskan?

Utveckling

Hur upplever du att bostadsförutsättningarna för invandrare har utvecklats?

På vilket sätt?

Orsaker?

Hur tycker du arbetet att integrera flyktingar på ett bra sätt har utvecklats?

Intervjuguide 2

C

Temor att diskutera

Integrations process: bostadssituation

integration

delaktighet

Segregation: boendesegregation

Utanförskap: bemötandet

främlingsfientlighet

Bakgrund

Ursprung?

Familj?

Sysselsättning?

Bostadssituation

Bostadsområde?

Hur bodde du i ditt hemland?

Känner du att du bor bättre/sämre i förhållande till standard än i ditt hemland?

Hur länge fick du vänta innan du fick en bostad när du/ni kom till Luleå?

Integration

Berätta vilket år du/ni kom till kommunen?

Hur upplevde du det första mötet med svenskar?

bra/dåligt mottagande?

Berätta?

Om första mötet upplevdes dåligt

På vilket sätt?

Med vem/vilka svenskar var ditt första möte ?

Känner du att du har fått den stöd och hjälp du och din familj behövde från invandrarservice?

Kontaktperson?

Vänfamilj?

Om inte

Berätta vad som hände?

Delaktighet

Känner du att du har fått vara delaktig i samband med beslut om din situation att komma in i samhället?

Bostadsområde?

Arbete?

Utbildning?

Annat?

Om inte

Hur tänkte du då när du inte fick välja?

Om du fick välja

Hur skulle du vilja bo och var?

Boendesegregation

Har du varit tvungen att byta bostadsområde av någon orsak?

Trivs du i ditt bostadsområde?

På vilket sätt?

Har du några som du känner från samma ursprung i ditt bostadsområde?

Upplever du att det är en jämn fördelning mellan svenskar och invandrare i ditt bostadsområde?

På vilket sätt?

Om inte

Hur tycker du det borde vara?

Bemötandet

Hur upplever du bemötandet av svenskar?

Allmänhet?, skola, affär

Bostadsområdet?

Har du några svenskar i din bekantskapskrets?

Tycker du det är lätt/svårt att få kontakt med svenskar?

Om inte

På vilket sätt?

Främlingsfientlighet

Upplever du främlingsfientlighet mot invandrare/flyktingar i ditt bostadsområde?

I så fall, på vilket sätt?

Intervjuguide 3

D

Integrationsprocessen integration

Segregation boendesegregation
 umgänge
 boendesituation

Utanförskap attityd
 främlingsfientlighet

Bakgrund

Ålder

Sysselsättning

Integration

Hur tycker du man ska introducera invandrare/flyktingar in i samhället?

Bostad?

Arbete?

Socialt umgänge?

Boendesegregation

Vad anser du om att särskilja invandrare/flyktingar och svenskar i olika bostadsområden?

Förekommer det en jämn fördelning mellan invandrare/flyktingar och svenskar i ditt bostadsområde?

Om inte

På vilket sätt?

Hur tycker du man borde göra för att förhindra en ojämn fördelning?

Vad tror du boendesegregation mellan invandrare/flyktingar och svenskar kan leda till?

Umgänge

Har du några invandrare/flyktingar i din bekantskapskrets?

Aktiv i någon förening eller liknande?

Finns det några invandrare/flyktingar där?

Om inte

Vad tror du det beror på?

Bostadsituation

Vilket bostadsområde?

Hysesrätt?

Bostadsrätt?

Attityd

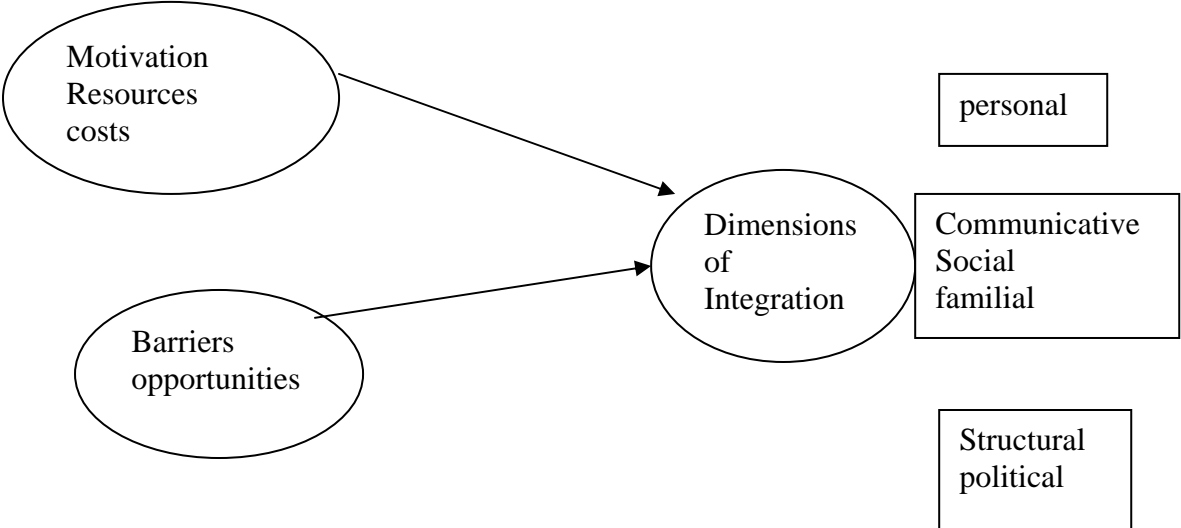
Upplever du någon speciell attityd från hyresgäster till att invandrare/flyktingar bor i bostadsområdet?

Främlingsfientlighet

Upplever du att det förekommer främlingsfientlighet mot invandrare/flyktingar i ditt bostadsområde?

The actor context model

E

Källa: Diaz, J, (1993)